

TÖÖLISTE HÄÄL

Juuni 1937

N° 6

10. aastakäik

E. Töölisühingute Keskliidu ja töölinõukogude häälekandja

Kas föderalistlik või tsentralistlik ametiühing?

J. Voiman.

Seades eelmises numbris meie ametiühingulise organiseerimistöõ põhiprintsiibiks tööstusharu organisatsiooni, kuhu koondusid kõik antud tööstusharus töötavad töölised, hoolimata sellest, millisel eri kutsealal keegi töötab, on meil vaja jõuda nüüd selgusele sellase organisatsiooni juhtimise küsimustes. Tööstusharu organisatsiooni on võimalik ehitada üles ja juhtida kahte viisi:

1) föderalistliku põhimõtte alusel ja

2) tsentralistliku juhtimisviisi kohaselt.

Föderalistliku põhimõtte alusel ülesehitatud tööstusharu organisatsioon koosneks kohalikkudest iseseisvatest ühingutest, millised moodustavad ülemaalse liidu. Iga kohalik ühing oleks oma sisemises asjaajamises sõltumatu, ta esineks autonoomse üksusena liidus ja tal oleks kindlustatud põhikirjapärane õigus juhtuva konfliktide puhul lahkuda liidust.

Tsentralistlikult loodud organisatsioon koosneks aga osakondadest, mis otseselt alluksid keskjuhatusale. Nende tegevus avatakse ja lõpetatakse

keskjuhatus otsusega, nende töö üle valvab ja nende otsuseid kinnitab jällegi keskjuhatus. Osakondadel ei ole õigust midagi oma käe peal ette võtta.

Kumb neist alustest võiks meil olla sobivam?

Peab tunnustama, et ametiühingulises liikumises mujal esinevad mõlemad viisid ja mõlemate poolt ning vastu tuuakse küllalt kaaluvaid põhjendusi.

Föderalismi pooldajad toovad oma seisukohtade kaitseks kõige tugevama argumendina seda ette, et sõltumatu ja autonoomne ühing on elujõulisem, algatusvõimsam, sest nii ta juhatusel kui ka liikmeskonnal on suurem huvi asja vastu sel korral, kui neil võimalik on vabalt ja iseseisvalt oma kohalikke asju otsustada. Pealegi kaitsvat föderalism ametiühingut bürokratiseerumisest, mida peetakse paratamatuks nähteks tsentralisatsiooni korral. Lõpuks ei olevat keskjuhatusel võimalik kunagi nii hästi tunda kohalikke olusid, kui vastava piirkonna ühingul enesel ja selle tõttu võivat tsentraliseeritud ühingu juhatus kirjutada kohalikkule osakonnale ette ekslikke otsuseid, mille all kannataks kogu selle ala tööliskond.

Teiselt poolt tsentralismi kaitsjad märgivad, et ametiühingu föderalistlik kuju ei vasta enam praegusaja tsentraliseeritud tööstusele. Liit, mis koosneb iseseisvatest ühingutest, on kindlusetu, ta ei saa keskendada oma loogivõimet ega tarbekorral võtta kiiresti ette ulatlikumaid aktsioone. Samuti on raske ühtlustada suure autonoomia-õigusega ühingute tegevust ja neid juhtida kaugemaulatliku kava alusel. Kõige suuremaks föderalismi puuduseks loetakse aga seda, et sõltumatu kohalik ühing, mitte tundes üldist olukorda, võib mõne oma ettevaatamata sammuga kutsuda esile üldise konflikti ajal, mil olud võitluse pidamiseks ebasoodsad. Selle olu vältimiseks ei ole föderalistlikul liidul kuigi palju abinõusid käepärast. Sellepärast peetakse praeguses olukorras tsentraliseeritud ühingu kõige vastavamaks tööliste koondumise viisiks.

Tegelikult ongi asi kujunenud nii, et föderalistliku põhimõtte alusel tegutsesvad liit-ametiühingud oma sisemises asjaajamises on katsunud kõigiti piirata ühingute iseseisvat otsuste tegemise õigust, lähenedes selles mõttes tunduvalt tsentraliseeritud ühingutele. Teiselt poolt aga ka tsentraliseeritud organisatsioonid jätavad oma osakondadele kohalikkudes küsimustes küllalt suure otsustamisvabaduse ja segavad end vahele äärmise vajaduse korral. Nii kaob tegelikus elus eneses üha enam vahe mõlema juhtimisviisi vahel.

Sellest ei tohi järeldada, nagu võiksime meie oma ametiühingulist organisatsiooni ülesehitades suhtuda juhtimisprintsipiidesse ükskõikselt: siingi peame valima ühe neist ja asuma seda läbi viima kogu ulatuses.

Ajalooliselt vaadates on föderalism ametiühingulisse liikumisse tunginud niitüelda hädavahendina. Ametiühingulise organisatsiooni arengukäigu esimeseks astmeks, nagu eelmisel korral märkisime, oli iseseisev kutseühing. Siis tuli vajadus liikumist keskkoondata ja nii pidi tahes või tahtmata hakatama olemasolevaid iseseisvaid ühinguid üle maa koguma ühise „katuse“ alla.

Loomulikult sõltumatusega seni harjunud ühingud püüdsid alul ülemaalse

liidu raamideski kindlustada omale võimalikult suuremat iseseisvust oma tegevuspiirkonna ulatuses. Ainult pika aja jooksul samm-sammult on seesugused liidud kärpinud ühingute võimupiire ja keskendanud juhtimist, muutudes suurel määral tsentraliseeritud ühinguteks. Eluvajadused ise on viinud ametiühingud tsentralismini välja.

Kui üldine tendents on seesugune, siis miks meie peaksime seda hülgama? Millised mõistlikud kaalutlused sunniksid meid võtma tarvitusele juhtimisviisi, mis vananenud ja järk-järgult kaob? Või miks peaksime rajama oma liikumist kahele meetodile, millistest üks paratamatult tulevikus jääb teisele alla? Ei, selleks ei ole mingit vajadust. Asutakse meil kord looma aluseid ametiühingutele, siis sündigu see nii, et meie ei tarvitse asjatult kulutada oma jõudu ja aega.

Ametiühingu föderalistlik kuju võib vajalik ja kasulik olla praegugi seal, kus on tegemist suure ruumilise ulatusega ja kohalikkude olude väga põhjalikkude erinevustega. Samasel korral keskjuhatusel oleks raske alati tarvilikul määral süveneda kõigisse kohalikkudesse üksikasjadesse. Meie mõõdud on aga hoopis pisikesed ja olud enam-vähem ühtlased, et need ei tee mingisugust takistust tsentraliseeritud juhtimisele. Vastupidi — just meie ruumiline ja inimhulga väiksus otse kirjutavad meile ette ametiühingulise tsentralisatsiooni.

Meie ei tohi unustada psühholoogilisi tegureid ka ametiühingulise organisatsiooni loomisel. Meie teame, et inimene suhtub usalduslikumalt sellesse organisatsiooni, millest ta usub ja teab, et see küllalt võimeline tema eest tarbekorral kostma ning appi tulema. Sinna ta maksab parema meelega palju suuremat liikmemaksu kui pisikesse ühingusse väikest maksu.

Tsentraliseeritud juhtimisega ja kasuga ülemaaline ühing suudab olla oma tööstusharu alal suureks külgetõmbe jõuks ka seesugustele väikestele kohalikkudele gruppidele, kes ametiühingu föderatiivse konstruktsiooni juures ei saaks luua iseseisvat ühingu ja peaksid jääma hoopiski kõrvale.

Tsentraliseeritud ametiühingu paremus meie oludes seisab selles, et tema abil saadakse pisikestest laialipillatud tööliste gruppidest ehitada üles küllalt-

ki elujõuline organisatsioon, kui ainult juhtimine ja asjaajamine ühingus toimub korralikult, täpselt ja asjatundlikult.

Töölis-*haridustöö*, *tööandjad* ja ametiühingud.

Neeme Ruus.

Töölis-*haridustöö* korraldamine on suurel määral ka tööliste vaba aja kasutamise küsimus. Seepärast on sellest huvitatud niihästi töölised kui ka tööandjad.

Tööliste huvides on kasutada oma väheseid vabu tunde otstarbekohaselt, hankida nende kestel teadmisi ja oskusi niihästi selleks, kuidas end ühiskonnas tugevamini maksuma panna, kui ka selleks, kuidas oma kutsetöö korraldada nii, et see annaks vähema jõukulu-*tusega* suuremaid ja paremaid tulemusi.

Tööandjate huvid on aga osalt otse risti vastukäivad: nende huvides on — hoida tööliste ühiskondlikku osatähtsust võimalikult väiksena, et tööliskond ei saaks end kuigi suurel määral maksuma panna ega suudaks ka nõuda endale senisest suuremaid õigusi. Seepärast hoolitsevad tööandjad mitmete vahenditega selle eest, et töölis-*haridustööle* teha takistusi või siis korraldada ja juhtida seda oma huvide kohaselt.

Oleme lugenud sellest, kuidas sageli välismaail, aga osalt ka meil Eestis, on loodud tööandjate poolt töökohtade juures võimalusi tööliste vaba aja kasutamiseks mitmesuguste klubide ja erinimetustega ühingute näol. Siin ja sääl üksikute suuremate käitiste juures antakse sellastele klubidele ja ühingutele kasutada päris korralikud ruumid tarvilise sisustusega, pannakse ametisse palgaline asjaajaja ja antakse tehase summadest pidevalt toetust töö korraldamiseks.

Ameerika tööandjad on sageli avameelsemad kui nende kolleegid „vanas maailmas“. Ameeriklased tõendavad päris siiralt: tööline kasutagu oma vaba aega absoluutseks puhkuseks! Ta ärgu üldse raisaku oma tööst vabu tun-

de sellaste pingutavate toimingutega nagu seda on: mõtlemine, teadmiste omandamine, vaidlused, lugemine, kirjutamine jm. Tööandjad ei näe häälmeel tööliste vaba, isetegevuslikku haridustööd mitte üksi seepärast, et teadmiste omandamine õpetaks töölisi paremini nägema sotsiaalseid vastolusid ja õhutaks neid innukamalt nõudma ühiskondlikku üheõiguslust, õiglasemaid töötingimusi, inimväärsemat palka jne. Tööandjaid häirib intensiivne töölis-*haridustöö* ka seepärast, et õhtuti elavaist vaidlusist, sisukaist loenguist jm. osavõtnud tööline ei suuda järgmisel päeval 100%-liselt orjalikult pühendada oma masinatele ja tööülesannetele.

Sellaste „pahede“ vältimiseks luuaksegi tööandjate poolt käitiste juure klubid jm. nn. seltskondlikud ja hariduslikud ettevõtted, kus tööline saab küll hästi puhata kas koronati, kabeti, kaarte või piljardit mängides, lõbusaid kino- või teatriettekandeid jälgides või siis kergesisuliselt raamatuid lugedes. Need kõik on tegevusalad, mis ei nõua mõtlemist. See on „hobby“, nagu ütlevad ameeriklased ja inglased, ajaviide — võiksime öelda eesti keeles. Ajaviiteks pole vaja vaimset jõupingutust. Seda teavad tööandjad, püüdes seepärast võimaldada tööliste võimalikult mitmekesist nn. „süütut“ ajaviidet, et töölistel ei tuleks meele omaalgatuslik haridustöö, et neil ei jääks selleks aegagi ja — et igal tööpäeva hommikul töölised võiksid asuda masinate taha vaimset puhanutena, suutes niihästi kogu oma füüsilise kui ka vaimse, s. o. lihaste kui ka ajude jõu suunata uute kaupade tootmiseks. Teame ju ka, et moodne suurtööstus oma üha paisuvas ratsionaliseerimise tuhinas vajab mitte üksi füüsiliselt, vaid ka vaimset erk-*said* töölisi.

Moodne töötehnika ratsionaliseeritud suurkäitistes püüab üha suurendada tööproduktiivsust, kasutades selleks mitte vähesel määral ka inimtööjõu puhkavaid jõutagavarasid. Viimase võimaluseni üleskrüvitud töötempo, äärmuseni viidud tööjaotus ja tappev ühekülgusus halvab aegajalt ka töölise töötahet, töomeeleolu, töörõõmu. Aga halvatujuline ja väsinud tööline ei suuda ju töötada nii heade töötulemustega kui rõõmus, ergas ja puhanud tööline! *) Ergutusvahendite organiseerimine tööandja poolt on säärasel juhul igati õigustatud ärikulu! Ja asutataksegi siis klubid ja ühinged, antakse selleks ruumid ja palgalised asjaajajad-sekretärid.

On vaieldamatult selge, et sellaselt juhitav ja korraldatav töölisharidustöö ei toimu töölise, vaid tööandjate huvides. Kui tööandjad mõnikord püüavad uhkustada ja lugupidamist teenida sellega, nagu oleksid nad kulutanud suuri summe töölise kultuurilise taseme tõstmiseks klubide jm. seltskondliku tegevuse arendamise (kaudu, siis võime seda pidada tavaliseks silmakirjalikkuseks, kuna tegelikult need kulud on tehtud tööandjate endi huvides — töölise ise-tegevusliku haridustöö tekkimise vältimiseks ja töölise vaimse energia säästmiseks käitise tööprotsessi kasuks ja suuremate töötulemuste huvides.

*) Vt. Ed. Poom „Moodne töötehnika ja majanduskriis“, „Elav Teadus“ nr. 6 ja H. de Man: „Võitlus töörõõmu pärast“ (eesti keeles ei ole ilmunud).

Palgapoliitilisi küsimusi.

Oskar Pärn.

On tuntud majanduslik tõde, et toodanguprotsessi puhastulu jaguneb esijoonel kapitali ja töö vahel. Tööpalk on seega osa toodangu koguväärtusest. Kui produktsiooni koguväärtus suureneb, kasvab puhaskasu ja mõlemal tootmisprotsessi peakomponendil — nii kapitalil kui töö — on võimalus saada suuremat osa kui varemalt. Tööstusliku toodangu koguväärtus ja puhastulu suureneb töömahu paisumisel ja tööjõudluse tõstmisel. Kui tööjõudlus ei suurene, ei ole ka tööpal-kadel võimalik tõusta üle määratud piiride. Seepärast on alati tööliskonda ja ametiühinguid huvitanud toodangu suurendamine tööjõudluse tõstmise teel. See aga eeldab ühelt-poolt moodsaid masinaid ja tehniliselt täiuslikke seadeldisi käitistes, seega töö ratsiona-

Peaks olema ilmselt selge, et töölistkonna huviseid rahuldav töölisharidustöö peab olema organiseeritud töölise endi poolt. Alles töölistkonnast endast seespoolt väljapoole kasvav haridustöö suudab rahuldada tööliskonna nõudeid haridusele ja muuta selle vahedaks relvaks töölistkonna üldistes ühiskondlikkudes püüdlustes.

Demokraatlik ühiskond eeldab iseiseisvalt mõtlejaid ja ühiskondlikus elus kaasaotsustada suutvaid kodanikke. Demokraatlikku korda ei saa teostada inimestega, keda on võõrutatud vaimsetest küsimustest, kelles püütakse sumbutada oma-algatusi ja juhtida neid ainult sisutule ajaviitele. Laiade rahvahulkade teadvustamine, nende vaimse erksuse elustamine ja isikupärase otsustamisvõime kujundamine peab olema ka demokraatliku töölisharidustöö ülesandeks.

Nende ülesannete teostamise peavad tegema endale kohuseks ametiühingud. Töölisharidustöö on olnud Eestis senini kaunis tagasihoidlik. Kahtlemata on selleks vägagi palju põhjuseid, milliste vaatlemine ei kuulu enam käesoleva kirjutuse raamidesse. Kuid kui ametiühingud ei soovi, et nende osatähtsus edaspidigi ei väheneks, vaid vastupidi — et nende seesmine tugevus ja nende liikmete vaimse erksus üha tõuseks, siis tuleb ametiühinguil endil asuda oma liikmete haridustöö korraldamisele.

liseerimist tehnikasaavutuste abil, kuid teiselt poolt ka arenemat, haritumat käitistöölist, kelle kutseline kui ka üldine hariduslik tase oleks võimalikult kõrgem.

Tööstuse ratsionaliseerimine ja tööpinge tõus, kui sellega käib kaasas üldine palkade tõstmine, on töölistkonna seisukohalt tervitav. Küll ei saa aga kuidagi lubatavaks pidada seda, et ettevõtja tööstur toodangu suurenemisest saadud puhastulu pistab täielikult oma tasku. Ratsionaliseerimisel uued investeerimised ei tohi toime tulla töölise tööpalga arvel, vaid uuendused peaksid teostama kapitali loomuliku kasuprotsendi arvel.

Tegelik elu aga näitab, eriti meil, et töösturkond need rahvamajanduslikud põhitõed meelega unustada püüab ja vähe hoolib

„rahvamajandusliku tasakaalu“ vajadusest. Kuigi paljudes tööstustes viimastel aastatel on tarvitusele võetud ratsionaalsemad tööviisid, tehased varustatud uute moodsate ja tehniliselt viimistletumate masinatega, millega kaasas käinud tööjõudluse kasv ning tööpinge tõus, ei ole meie kuskilt kuulnud, et töösturid sellega ühenduses oleksid tõstnud päevakorrale tööpalkade reguleerimise küsimuse palgataseme kõrgendamise suunas. Kui töölis-kond esitab palgakõrgenduse nõudmisi tingitult mitte tööjõudluse kasvust, vaid pidevalt kõrgenevast elukallidusest, väidetakse üldiselt, et tööstuse kande võime ei võimalda seda läbi viia. Tööstus pidada nüüdsel kõrgekonjunktuuri lihvatel aastatel koguma reservisid järgnevatest kõhnadest aastatest valudeta ülesseamiseks.

Kuid ometi teame, et mõned tööstused (eriti tekstiilialal) juba kriisi pehmenemisaastail lõikasid üsna lopsakaid puhaskasusid. Seepärast ei saa mingitel kaalutlustel, peale töösturkonna kaukahuvi, lubatavaks pidada olukorda, et tõusva elukalliduse ajal pidevalt vähenev tööliste reaalpalk viiks kõrgekonjunktuuri aastatel veel madalamale töölis-konna üldise elustandardi — ja seda kõiki mingisuguse ebamäärase „majandusliku tasakaalu“ põhimõttel. Siin ei saa juttu olla liginemisestki tasakaalule, vaid pigem tasakaalutusele, kui rahva laiade hulkade ostuvõime nõrgeneb päevast päeva kallinevate esimese järgu tarbeainete hindade puhul.

✦

Tööjõudluse suurendamise vajaduse konstateerimisest ei tohi meie mingil tingimusel teha eksijäreldusi, et tööpalk ilma töölis-konna omaalgatusliku aktsioonita tõuseks samaaegselt ja samal määral kuidas tööjõudlus kasvab. Sellesuunalised Kaubandus-tööstuskoja ringidest ajakirjandusse lanseeritud vaated oleksid ju üpris kasulikud neile ringkondadele endile, aga eesti töölisel tähendaks palgakõrgenduse päevakorrast äravõtmine pidevat elutingimuste halvenemist. Töölis-kond võib selles küsimuses täiesti ühineda austria majanduselu uurija dr. A. Braunthali seisukohtadega (Die Wirtschaft und ihre Getetze), kes kirjutab: „Võib öelda, et nagu kogemused on senini näidanud, ei pea paika see ettevõtjate uudne teooria, et eksisteeriks mingi masinlikult mõjutav jõud, mis tagaks töötajatele tööjõudluse suurendes tööpalkade tõstmise. Nii teoreetiline küsimuse analüüsimine kui ka ajalooline kogemus tõendavad vastupidist. Silmaspidades tööpalkade tõusu dünaamilist mõju, võib tõendada, et majanduslikult võimaliku, s. o. tööstuse kandejõule vastava, seega õigustatud ning tõeliselt maksetava tööpalka vahel on suur erinevus. Sellest vahest, mis numbrites igal üksikul juhul on üsna aukartustäratav summa — osa saamiseks võistlevad mõlemad pooled, kapital ja töö. Mida võimsamad on tugevamad on töötajate organisatsioonid (ametiühingud), seda suuremad on töölisel võimalused tähendatud vahe vähendamiseks või hoopiski kõrvaldamiseks.“

Nii ei saa ega tohi töölis-kond passiivselt ootama jääda tööjõudluse kasvu sellise määrani, mil tööandjate ringis hakatakse aru saada kõrgemate tööpalkade rahvamajanduslikust ja sotsiaalsest kasulikkusest. Siis tuleks oodata arvatavasti liig kaua. Ka ei soodusta madalad tööpalgad kunagi ratsionaliseerimist, vaid nagu saksa majandusteadlane E. Lederer ja kuulus rootsi majanduselu tundja G. Cassel kinnitavad, soodustavad kõrgemad palgad ratsionaliseerimise kiiremat teostamist. Nimelt pandi tähele ka Saksamaal hoogsal ratsionaliseerimise ajastul 1925.—1927. aastail, et tööpalkade nõbe tõus mõjus kiirendavalt ja hoogulisandavalt ratsionaliseerimisprotsessile. Ratsionaliseerimine üksinda ei kindlusta tööliste kuidagi kõrge-mat palgataset, seda näitas viimane suurkriis, mille puhul just tööstur-kond väitis, et ilma palgade alandamiseta ei saa jätkata töötamist ratsionaliseeritud tehastes. Ja palganõudmiste puhul meil tööstuse vähesel ratsionaliseerimisele taha pugesid tööstur-kond kasutab seda vaid ettekäändeks küsimuse hõlpsamini päevakorrast kõrvaldamiseks.

✦

Kuna meie töölis-konna palgavõitluse aktsioonid on tingitud kiirest elukalliduse tõusust, on nende eesmärk praeguses staadiumis reaalpalga languse vältimine. Ei kannata mingit kriitikat tööandjate vastuseisul esitatavad väited. Ei saa ometi nõuda, et üldine majanduslik õitseng või n.-n. kõrgekonjunktuuri kaasaskäivate püsivalt tõusvate esimese järgu tarbeainete hindadega töölis-konna elustandardi viib nii madalale, et palgatulud ei küüni kaugeltki elatismiinumini. Tundub naiivsena töösturite väide, et meie vähene tööpinge ei võimalda senise reaalpalga hoidmist endisel tasemel, s. o. rahapalga tõstmist vastavalt elukallidusindeksi muutustele. Kui senini töölis-konna poolt esitatud üsna tagasihoidlike nõudmiste puhul hurjutatakse ja nägütatakse tööliisi ning nende organisatsioonide kaalumatu ja mõtlematu nõudmiste nimel, ei oska kujutleda, millised silmad teeksid meie ettevõtjad, kui meegi töölis-kond ei lepiks üksnes senise reaalpalga kindlustamisega, vaid nõuaks üldist töölis-konna elustandardi parandamist reaalpalga tõstmise teel või isegi üldist ja õiglast osa-saamist majandusliku õitsengu hüvedest.

Need on meie töölisel alles üsna kauged põhimõtted, millele täitumisest senise suhteliselt vähesel organiseerimiskraadi juures vaevalt unistadagi tohib. Ei ole vist isegi huvitusele tähelepanu omistada pisut ka noile suurtele küsimustele, mille eest võitlust peab hästi organiseeritud töölis-konnaga maa tööliklass. Kasutame selleks rootsi majandusteadlase ja statistiku B. Nyströvi (Hur arbetet betalas) sõnavõttu ametiühinguliselt eeskujulikult organiseeritud A. Ühendriikide töölis-konna vaadete kohta: „Alul oldi huvitatud vaid tööpalkade tõstmisest dollareis ja sentides arvestades. Vähehaaval märgati, et rahapalga nimeline tõus ei tähendanud palju, kuna väljaminekud elutarvetele samaaegselt suurenesid hindade tõusu tagajärjel. Palga-poliitika eesmärgiks sai nüüd reaalpalga tõst-

mine. Kuid Ameerika majanduselu hoogne arenemine ja laienemine, hoolimata reaalpalka kõrge taseme säilitamisest, põhjustas olukorra, et palgatöövägi jäi siiski kaugele taha ühiskonna muudest rühmadest uute kogutud ja loodud ühiskondlike rikkuste, väärtuste ja varade jaotamisel. Teised kihid suutsid üldist majanduslikku õitsengut kasutada paremini ja kindlustada endile kõik mõeldavad hüved. See põhjustaski palgapoliitika revideerimise tööliskonna poolt. Kujunes uus palgateooria, mille järele palgatöölised peavad saama väärika osa suureneva toodangu lisanevast puhastulust. Ameerika ametiühingud deklareerisid, et nad võitlevat mitte enam üksi kõrgemate palkade eest, vaid seesuguste palkade eest, mis tõusevad kiiremini kui hinnad ja toodangu määr.“ (Sõrendus artikli aut.)

Ka meie ametiühinglastel tuleks mõelda neile küsimustele täie tõsiduse ja mitte endid eksitada lasta Kaub.-Tööstuskoja sireenidest.

✦

Kui tööliskond nõuab kõrgeid palku, siis teadagi ei mõelda tööpalku piiramatus kõrguses. Mõeldakse võimalikult kõrgeid palku, nimelt niisuguseid, mida makstes produtseerimine on võimalik, mis vastab tööstuse tõelisele rahvamajanduslikule kandevõimele. Kõrgete tööpalkade tähtsust võidakse otstarbekalt hinnata kahest erinevast vaatepunktist lähtudes: üldisest majanduslikust ja sotsiaalsest. Majandusteadlaste hulgas on palju rahvusvaheliselt tuntud nimesid, kes innukalt kaitsevad kõrgeid tööpalkasid ja põhjendavad nende kasulikkust mõju kogu rahvamajanduse edule ja arengule. Juba Herkner juhtis tähelepanu seigale, et vabale vahetusmajandusele on halb kalduvus juhtida loodud väärtusi ja majandusliku jõukuse kasu ebaühtlasele ja ebaõiglasele jagamisele, mil puhul rahvastiku laiae kihtide ostuvõime ei suurene sama tõhusalt kui toodangu kasv seda vajaks. Seesugune ebasuhe töötava rahva tootvõime ja ostujõu vahel tekitab tema tähelepanekul häireid produktsooniumistuste ja kriiside kujul. Uuemaegsetest teadlastest sakslane prof. E. Lederer asub samadel seisukohtadel. Ta märgib ühes oma raamatus, et tööpalkade tõus kõrgekonjunktuuri ajal on aeglasem kui elutarvete hindade tõus. Nii viisi palgatöölised saavad vähe osa suureneva toodangu tuludest. Töösturite ärikuu suureneb kiiremini, ärikuu moodustab uusi kapitali, milliseid kasutatakse peamiselt uuetks investeerimisteks masinatesse ja muudesse tootmisvahenditesse. Kuna elutarvete järele nõudmine ei saa kasvada sama kiiresti palkade endisele tasemele jäädes või vähe tõustes, ei arene ka vastav tootmisala tunduvalt. Nii jõuab tootmisvahendite tootmine kummalises ringkäigus kaugele ette elutarvete tootmisest. Aga kogu toodanguaparaadi ja majanduse lõplikuks eesmärgiks pole mitte nende aparatuuride laiendamine ja viimistlemine, vaid kogu tootmise peaulesandeks peab jääma inimeste, elanike elutarvete võimalikult

maksimaalne rahuldamine. Madalate palkade puhul aga kapital teenib hoopis kõrvalisi ühiskondlikult hukkamõistetavaid sihte. Palgatöölistel kui suuremal osal tarvitajaskonnast on sel juhtumil piiratud ostujõud ja kõrgekonjunktuuri aegadel see veel väheneb reaalpalka vähenemise kaudu, kuid toodanguaparaadi produtseerimisvõime üha kasvab uute suurte investeerimiste näol. Tekib kaupadeummistus ja kriis, kuna laiendatud produktsooniaparaadi poolt paisatakse turule suuri kvantume tarbeaineid ja esemeid, millele ei leidu vajalisel määral ostjaid, sest rahva suurem osa, s. o. palgatöölised, ostujõud pole suurenenud nimetamisaarselt töösturite lühinägeliku palgapoliitika tagajärjel. Häired ja kriisid, mis nõndaviisi tekkivad, on otsene järeldus varemast ebaõiglasest puhastulu jaotusest, mil puhul lõviosa läks uute kapitalide moodustamiseks ja sealtkaudu uutes investeringuteks masinatenä ja sisseseadetena.

✦

Nüüd kerkib küsimus, kas saab tööpalkade kõrgendamise abil tasandada konjunktuuri vaheldusi ja tõkestada suuremaid kriise. Viimase kriisi puhul pandi tähele, et nendes paaris maas, kus enne kriisi algust aeti hoogsat palgakõrgenduse poliitikat, kriisitunnused ilmnnesid mõned aastad hiljem kui mujal ja kriis mõõdus vähemate valudega.

Lederer ühes omal ajal ametiühinglastele peetud kõnes märkis: „Ametiühingud peavad hoolt kandma, et tööpalgad tõuseksid kõrgekonjunktuuri aegadel võimalikult kõrgele. Seda nad võivad teha kindla ja hää enesetundega, kuna nad seega just sunnivad tööandjaid tegutsema mõistlikult, loobuma spekulatiivseist eksperimentidest ja fantastilistest kavatsustest ning väärist ja kergemeelset kapitalimahutamise viisidest. Nad hakkavad siis mõtlema tootmisprotsessi muutmisele otstarbekaks ja stabiilseks, looma ettevõtteid, mis ei olene vaid ajutistest konjunktuurikasude hiiglatuludest, vaid juhtima ettevõtteid ja käitisi nii, mis teevad neile võimalikuks suurema tööpalka maksmise.“

Ehk küll kõrgeid tööpalgad ei väldi täiesti majanduslikke kriise, on neil siiski, nagu selgub eelpooltoodust, tervendav mõju. Tegi ju ka Ühendriikide president Roosevelt kriisi vältimiseks suuri pingutusi, kusjuures püüdis hõlbustada ja avardada ametiühingute tegutsemisvõimalusi, et need võiksid paremini valvata palgataset, hoolitseda palgatõusu eest ja kõike seda majanduse elustamise huvides töötavate rahvahulkade ostujõu suurendamise abil.

Saksa rahvamajandusteadlane J. Marschak on muuseas rõhutanud kõrgete tööpalkade kasulikkust standartkaupade produktsooni tõusule. Produktsooni laienemine muudab aga hästiminevate massiartiklite tootmise odavaks — nende odavus võimaldab nende laialise leviku ja nii kaudselt peale otsese rahvamajandusliku elustamise kasu, suurenenud tööpalkade kasu, tõstab laiemate rahva kihtide üldist elustandarti.

Meile selgub neist vähestest eeltoodud põhjendustest, et kõrgetele tööpalkadele ja pal-

kade kõrgenduse nõudmisele ei saa kuidagi vaadata kui rahvamajandust kahjustavale tegurile, tööstuslikku arengut takistavale nähtele, vaid kui majanduslikku arengut soodustavale, kriisi pehmen-davale paratamatult tarvilikule sam-mule.

✦

Eelpool tegime põgusaid märkmeid puht majanduslikust lähtepunktist kõrgete tööpalkade tähtsust käsitades, kuid samatähtsad on ka kõrgete töötasude sotsiaalsed põhjused.

On üldtuntud tõsiasi, et mida kõrgem on mingi rahva hariduslik tase, seda paremaid palku maksetakse seal töötavaile kihtidele (näiteks Inglismaa, Skandinaavia riigid jne.) Sedamööda, kuidas mingi rahvas kultuuriliselt areneb, süveneb, on paranenud ka töötava rahva majanduslik olukord. Viimane on sa-geli olnud esimese eelduseks. Kultuuriliselt mahajäänumais mais maksetakse ka tööli-ste viletsaid näljapalku. Ühenduses sellega peame konstateerima, et sääli, kus valitseb kõrge elutase ning sellega kaasas käiv kõr-gem haridustase, on ka ameti- ja tööoskus kõrgel tasemel, töökvaliteet parem ja toodan-guvõime suurem.

Kõrgeid tööpalku õigustavate sotsiaalsete vaatepunktide määr on arvukas. G. Cassel kirjutab näiteks: „Kõrged tööpalgad toovad avara mineku tööstussaadustele ja toovad rahva laiad kihid ikka suuremateks ja suure-mateks tööstus-toodete tarvitajaks. See ongi paratamatu, sest rikkamate kihtide vähesele tarvitusele ei saa mingit tööstust rajada. Ka muutub töömees usinamaks, kui tal on lootusi olukorra parandamiseks, ta muutub korrali-kumaks ja kultuurilisemaks, kui ta elab pa-remini“.

Ka kuulus ja austatav Adam Smith asetus kirglikult kaitsma kõrgeid tööpalku. Smith

seab küsimuse risti: kas on madalamate klas-side elutingimuste parandamine ühiskonnale kasulik? Vastates ta väidab, et need kihid moodustavad suurema osa kõikidest ühiskonna liikmeist. See, mis kaheldamatult on kasulik suuremale osale, ei saa olla kahjulik üldsuse-le. Ükski ühiskond ei saa jõuda õitsengule ega olla õnnelik, kui selle liikmete enamik elab vaeseis ja viletsais oludes. Tööpalk on usinusele ja edasipüüdlusele kannustaja. Head elutingimused lisandavad töölise füüsilist ener-giat ja lootus olukorra parandamise võimalu-se ning võimalikest heaolust elu lõpupäevadel tiivustab teda kasutama oma võimeid maks-imalselt. Seal, kus tööpalgad on kõrged, mär-kame, et töölised on elavamad, teguvisamad, taibukamad ja ettevõtlikumad kui neis paika-des, kus tööpalgad on madalad. Need täna-päevalgi sama akuutsed põhimõtted ei vaja kommentaare.

Ja lõpuks kõrgetele tööpalkadele rajanev palgatööliste kõrge elutase on vältimatuks eelduseks tõelisele demokraatial. Demokraa-tia pole olnud tõsiselt hädaohus kõrgete töö-palkadega Inglismaal, Skandinaavias jne. Ei saa olla ega tekkida tõsidemokraatlikku men-taliteeti seal, kus vähene rikkaste kiht naudib ainsana piiramatult hüvesid, mida võimaldab ühiskonna rikkus, kuma suured tööliismassid peavad jätkuvalt elama sissetulekutest, milli-sed ei küüni elatismiinimumini ja sageli kan-natavad alatist puudust. Seesuguses ühis-konnas ei ole võrdseid inimesi, vaid on nagu kaks erimaaailma, mille vahel asub sügav ku-ristik. Tänapäeval ühiskonnas selle rikas lii-ge suhtub sageli inimlikumalt oma sülelcera-le kui sama ühiskonna kehvale liikmele.

See kuristik peab kaduma, kui tahetakse jõuda tõelise demokraatiani — kuid selleks peab pidama lakkamatut võitlust kõrgemate tööpalkade eest.

Eestimaa Autojuhtide ja Mototehnikute Ühing 20-aastane.

A. Maikallo.

Mõte asutada oma kutseühingut, tekkis eesti ärksamaail autojuhtidel juba ammu enne maailmasõda, kuid Vene võim jättis põhikirja kinnitamata ja puhkenud sõda viis algatajad ja teised eestlastest autojuhid laiali suure Venemaa väerindele ja tagalasse. Tee isetegevusele vabanes alles ainuvalitsuse langedes. 1917. a. märtsi kuu keskpaigu Tallinnas peetud autojuhtide ja autotehnikute koosolek asutas „Tallinna Autojuhtide ja Autotehnikute Kutseühingu“, mis-suguse nimetuse all ühingu põhikirja registreeriti Vene Aj. Valitsuse komissar I. Poska poolt. Lühikese ajaga keskendusid kutse-ühingu ümber kõik Tallinna kutselised jõu-vankrijuhid ja autotehnikud. Ühing asus in-tensiivselt korraldama autojuhtide tööturgu, töötas välja palganormid ja töötingimused, pani alguse kollektiivlepingu vahekorrale, sai

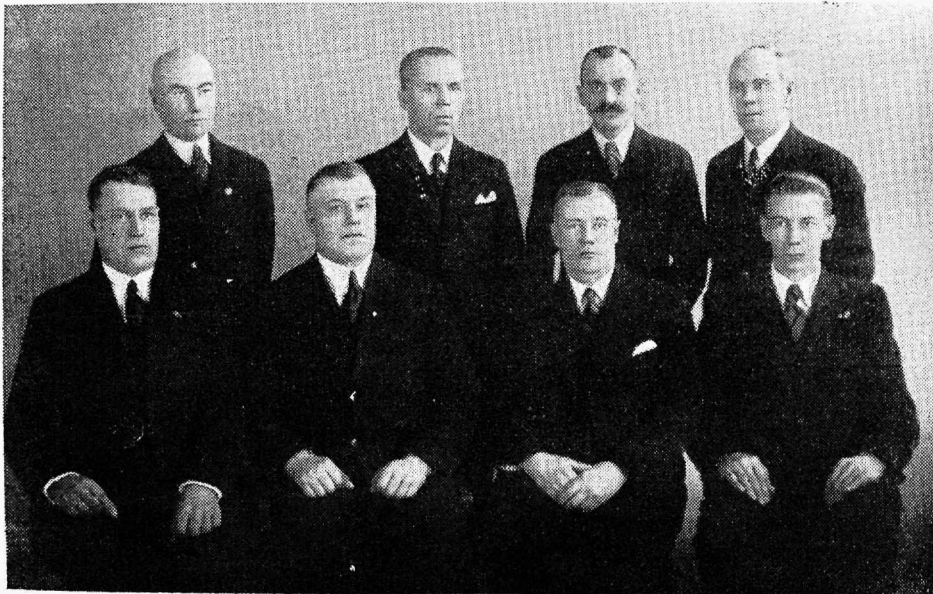
vahendajaks töoandja ja töövõtja vahel, asu-tas vahekohtu ja aukohtu.

Okupatsiooni ja vabariigi loomiseelne aja-järk oli ühingu elus ärevamaid ja kirevamaid. Tuli võidelda oma olemasolu eest. Kord tahtsid lahkuvad venelased ühingut kaasa viia Venemaale, kuid see hääletati eestlaste poolt üksmeelselt maha. Siis jälle sulgesid saabu-buvad saksa väed ühingu hoopis. Kuid liik-meskonna üksmeel tagas ühingu eksisteeri-mist niipea, kui olid möödunud segased ajad. Olgu märgitud, et ühingu juhatuse korraldusel aitasid liikmed aktiivselt vältida lahku-vate okupatsioonivägede rüüstamist ja kaval-dasid ning kohati relvade kaasabil tõid lah-kuvatelt laevadelt ja rongidelt tagasi autosid, bensiini ja muid tarbeid. Ühingu algatusel korrastati sõidukeid, remonteeriti ja lapiti hoogsas töötuhinas ning anti Eesti Aj. Valit-

suse käsutusse koos ühingu poolt määratud juhtide kaadriga. Vabariigi algupäevil omas ühing poolriikliku asutise võimu ja õigused. Juhatus väljastas linnas liikumise öölubasid ja isegi relvade kandmise õigusi. Liikmed võtsid aktiivselt osa omakaitse loomisest ja selle ülesannete täitmisest.

6. augustil 1919. a. registreeriti uuendatud põhikirja nimetusega „Eestimaa Autojuhtide ja Mototehnikute Ametiühendus“. Põhikirja muutmist tingis asjaolu, et tekkis eluline vajadus laiendada tegevust üle riigi. Leiti, et kõige otstarbekohasem, tagajärjerikkam ja jõulisem kutseorganisatsiooni ehitusvõrre on niisugune, kus kõik

autojuhid ja mototehnikud oleksid üleriiklikult koondatud ühte organisatsiooni keskusega Tallinnas. Omariikluse esimesed aastad pänid ühingule põhjapaneva rajangu. Ühing esineb oma liikmeile töömuretsmise büroona, sest hakkab ilmneva töötaolek; töötab välja autojuhtide ja mototehnikute palgatariifid; lahendab tülküsimusi autojuhtide ja tööandjate vahel; annab liikmeile toetust haiguse puhul ja matuseabiraha, sest autojuhid ei kuulu haiguskindlustuse alla ega kinnitamisele vigastuste ja õnnetusjuhtumite vastu. Juba 23. veebr. 1919. a. peale ühing korraldab kursusi ja loenguid, et liikmeskonna kutselisi teadmisi hoida asja- ja ajakõrgusel. Asutab

E. Autojuhtide ja Mototehnikute Ühingu juhatus juubeliaastal.

Vasakul paremale: istuvad: J. Mallis (abiesimees), O. Viikmäe (esimees), K. Lepik (sekretär), E. Kulm (abisekretär); seisavad: A. Luuk (abilaekur), A. Roosbaum (laekur), K. Pinn (varahoidja) ja A. Maikallo (asjaajaja).

raamatukogu, mis praegu ühingu omadest suurem ning täiuslikum nii tehnilise kui üldkirjanduse valikus, seejuures tasuta liikmeile kasutada. Ühing algatab esimeste maksulist vedu teostavate autode käimapaneku mõtte; annab omavalitsustele esimesed autojuhtide eksamineerimise komisjoni liikmed; määrab autode ja mootorrataste järeelvaatuse komisjonidesse oma esindajad; teostab linnavalitsuse poolt väljaantud volituste põhjal sõidulubade kontrolli; töötab välja liiklemise määruste kavad, mis sündmäärustena pannakse maksma.

Autoasjanduse kiire areng tõi ühingusse juurde üle riigi uusi liikmeid. Laialipaisatuna katkes kaugemal asuval liikmeskonnal ühingu vahenditu side, muutus lausa võimatuks kohapeal täiendada liikmete kutseoskust ja teadmisi, ühingul puudus võimalus teostada kohapeal järeelvalvet liikmete ametialalise te-

gevuse üle, kutse-eeetika lõdvenemine aga võis põhjustada kutse vastu lugupidamise langust ja kahjustada ka ühiskonda. Tekkis tungiv vajadus luua väljaspool Tallinnat kohapealset organisatsioonid, mida polnud 6. augusti 1919. a. põhikirjas ette nähtud. Ühing asus põhikirja täiendamisele ja muutmisele, mis teostati 18. oktoobril 1927. a. ja 5. juunil 1928. a. ja siitpeale ühing kannab nime „Eestimaa Autojuhtide ja Mototehnikute Ühing“. Tegevus laieneb ja aktiveerub. Juba 7. dets. 1927. a. asutatakse osakond Narvas, 22. dets. 1927. a. Rakveres, 3. aug. 1928. a. Tartus, 1. mail 1931. a. Kuressaares ja 17. veebr. 1936. a. Võrus. Osakonnad töötavad autonoomselt peauhingu põhikirja alusel. Peauhing Tallinnas juhib vaid üldist tegevust ja teostab kontrolli. Üle maa käib hoogne organiseerimistöö. Liikmeskond näitab pidevat kasvu:

1917. a. oli 91 liiget, 1927. a. 247 liiget ja 1937. a. juba umbes 1500 liiget. On tõusnud ka ühingu varanduslik seisukord. 1922. a. hinnati ühingu varandusi 1532 kr. 41 senti, 1937. a. aga juba 13.299 kr. 04 sn. Tallinnas ja osakondades 2120 kr. 59 sn. Liikmeskonna kutsehariduse täiendamiseks on pidevalt korraldatud kursusi ja loenguid, sest juhikute kuulub nn. ohtlike kutsete hulka. Ühing esineb liikmeskonna vastutustunde kasvatajana ja kutse-eesika tõstjana, teostades tihedat kontrolli liikmeskonna ametialalise tegevuse üle ja eemaldades ühingu ridadest igäuhe, kes end väärikselt oma ametis ülal ei pea. Ühing võtab aktiivselt osa jõuvankrite seaduste, määruste ja liiklemisala korraldamise tööst. Juhatuse asjalikud märgukirjad ja sõnavõetud vastavates ametasutustes on pälvinud ka rahuldavat hinnangut.

Sotsiaalkindlustus laiemas ulatuses on praegu päevakorras. Kuni selle teostamiseni ühingul on oma usaldusarstid, ka arstirohte saadi soodustustega kuni Apteekrite Koda hinnaalandused ära keelas. Ühing korraldab

tasuta juriidilist nõu oma liikmeile, annab 70 krooni matuseabiraha surma puhul. Ka väljastab ühing liikmeile juhtimispraktika kohta tõendusi kõrgema liigi juhtimislubade saamiseks.

Ühing ja tema osakonnad kuuluvad Eesti-maa Töölisühingute Kesklüütu ja Rahvusvahelisse Transporttöölise Föderatsiooni.

Ühingu ja osakondade juhatused on asutamist peale käinud poliitiliselt sirgejoonelised teed. Kuigi arvuka liikmeskonna hulgas on erinevate ilmavaadete liikmeid, on siiski poliitiline võitlus jäänud ühingu tagaplaanile ja eelkõige on leidnud käsitlust liikmeskonna majanduslike, kutseliste ja õiguslike huvide kaitsmine ja korraldamine. Seetõttu on ühing sisemiselt tugev, liidetud üksmeelseks ja ametvannalikuks pereks.

Praegu kuuluvad ühingu juhatusse: esimees Otto Viikmäe, abiesimees Johannes Mallis, sekretär Karl Lepik, abesekretär Evald Kulm, laekur Aleksander Roosbaum, abilaekur August Luuk ja varahoidja Karl Tinn.

Sotsiaalseadusandlus.

A. Kaelas.

Riigiteenijate ja -töölise haiguskindlustus.

1. juunil k. a. hakkas maksma uus Riigiteenijate, -töölise ja õppejõudude haiguskindlustuse seadus (RT 41 — 11937), mille alla kuuluvad: 1. Vabariigi Valitsuse liikmed, 2. riigikontrollör, 3. riigiteenijad ja -töölised ning teised riigiasutuste ja -ettevõtete teenistuses olevad isikud, 4. kaitseliidu koosseisus teenivad riigiteenijad, 5. avalikkude õppeasutiste ja avalikkude õppeasutiste õigustega erakoolide õppejõud, kui nende poolt antavate tundide koguarv on vähemalt 50% normaaltundide arvust, 6. eriseaduste, -määruste või -põhikirjade alusel tegutsevate riiklikkude asutiste ja ettevõtete teenijad ja töölised, 7. eelmistes punktides loendatud isikute perekonnaliikmed (§ 1). Käesoleva seaduse alla ei kuulu 1) isikud, kelle teenistus on meis asutistes kõrvaltööks (näit. suurem osa juriskonsultide); 2) isikud, kes töötavad eriseaduste või -põhikirjade alusel tegutsevates riiklikkudes asutistes ja kuuluvad haiguskindlustuse alla erateenijate ja -töölisega ühtlastel alustel (näit. Riigi Trüükikoja ja R. Sadamatehaste töölised); 3) hädaabitöölised ja 4) tegelikult sõjaväeteenistuses olevad sõjaväelased ja sõjaväeasutistes teenivad mitesõjaväelased, kes kuuluvad Sõjaväe haiguskindlustuse seaduse alla (§ 3).

Ravi võimaldatakse uue seaduse järgi üldreeglina kindlustatule: kui haigus ei takista teenistuskohuste täitmist — kuni haige on teenistuses, kui haigus takistab teenistuskohuste täitmist — kuni tervistumiseni, kuid mitte kauem kui 26 nädalat järgimööda või 30 nädalat kalendriaastas (§ 14).

Uue riigiteenijate ja -töölise haiguskindlustuse seaduse järgi tasub nüüd riik suurema osa ravikuludest kui seda seni tehti. Nimelt tasub kindlustatu ravikuludest ambulatoonsel, haige kodus, arsti, hambaarsti ja masseerija juures ravimisel — 35%, kui ta palk on alla 80 kr. kuus; 45%, kui palk on üle 80 kr. kuus ja 55%, kui palk on üle 140 kr. kuus. Alla 3 a. vanuste laste ja allates seitsmendast raseduskuust rasedate ravimisel on need protsendid vastavalt 15, 25 ja 35. Raviasutistes ravimisel tasub ravitarvitaja kuludest madalamas klassis vastavalt 15%, 25% või 35%, sellele järgnevas kõrgemas klassis aga 35%, 45% ja 55%. Tiisikuse ravimisel tasub aga ravitarvitaja madalamas klassis 15% ja sellele järgnevas kõrgemas klassis 35%, vaatamata ravitarvitaja palga suurusel (§ 28). Haiguse ajal, mis takistab töötamist, makstakse kindlustatule haigusseraha — kuid mitte kauem kui 26 nädalat järgimööda või korduvatel haigestumistel 30 nädalat kalendriaastas — teenistuskohuste täitmisest tingitud haiguste puhul kuupalga suuruses kuus, muil juhtudel esimese kahe haiguskuu jooksul kuupalga suuruses ja järgmiste kuude jooksul $\frac{2}{3}$ kuupalga suuruses kuus (§ 29). Ühekorse toetusraha antakse süninitusraha naiskindlustatule, kes sünnitas, või kindlustatule, kelle naine sünnitas — kuupalgalistele $\frac{3}{4}$ kuupalgast, teistele kahekümnekordne päevapalk, kuid kummalgi juhul mitte alla 50 kr. Matuseraha antakse kindlustatu surma korral ühe kuupalga suuruses ja kindlustatu perekonnaliikme surma korral $\frac{1}{2}$ kuupalga suuruses, kuid kummalgi juhul mitte alla 30 kr. (§ 32). Kindlustatu surma korral makstakse ta

perekonnaliikmetele tootuseks ühe kuu palk, kui kindlustatu on teenistuses olnud alla 6 kuu ja 2 kuu palk, kui kindlustatu on teenistuses olnud 6 kuud või kauem (§ 33).

Naiskindlustatut ei tohi kohustada töötama kuue nädala kestusel pärast sünnitamist. Tal on õigus: 1. töölt lahkuda eeldusel, et ta sünnitamine järgneb arvatavasti 4 nädala jooksul; 2. kuu ta last ise tegelikult imetab, puududa tööajal lapse imetamiseks sünnitamispäevast arvates esimese 12 nädala kestusel 2 tundi ja järgneva 14 nädala kestusel 1½ tundi päevas (§ 31).

Suurte pühade laupäeval lubatud tööde nimekiri

11. mail hakkas kehtima Seltskondlikkudes huvides elanikkude tarviduste rahuldamiseks tehtavate tööde nimekiri, mille jätkumine on lubatud pärast kella 12 päeval suurte pühade laupäeval (RT 38—1937). Selle järgi vaikselt laupäeval, jõululaupäeval, vanaaastal, nelipüha laupäeval ja võidupüha laupäeval võib linnades töötada kõigis kauplustes kuni kella 14 päeval. Kella 16 lubatakse töötada veskites väljaspool linna administratiivpiire, kella 17 kauplustes väljaspool linna administratiivpiire, toiduainetekauplustes linna administratiivpiires, riiete kiimpresimis- ja puhastamiskäitistes ning juukselõikamis- ja habemeajamiskäitistes. Kuni kella 21 võivad

töötada saunad ja kuni kella 22 söögimajad, restoranid ja kohvikud. Piiramatult võib nimetatud pühade laupäeval töötada majateenistuses, võõrastemajades, pansioonides ja nendega seotud einelaudades, võõrastemajas või pansionis peatuvate võõraste teenimise tööd, naudteejaamades või rongidel asuvates einelaudades ja kirjanduse- ja ajakirjanduse kioskites, haigeravilates ja varjupaikades. Erandina võidupüha laupäeval ja vanaaastal lubatakse piiramatult töötada teatrites, kinodes, restoranides, kohvikutes ja teistes lõbustuskohtades ja nelipühi laupäeval restoranides ning kohvikutes.

Avaldatud nimekiri vastab üldjoontes senimaksnud korrale, ainult linna administratiivpiires asuvates toiduainetekauplustes on töötamise aega ühe tunni võrra lühendatud ja uuena on lubatud erandina piiramatult töötada nelipüha laupäeval restoranides ja kohvikutes.

Hinnaalandusega sõit palgalisel puhkeajal.

1. juunist k. a. alates on maksev Tariifinõukogu otsus 21. maist 1937 reisi- ja pagasivetarifi nr. 147 muutmise kohta (RT 44—1937), mille järgi niid tööstustöölisele palgalisel puhkeajal, mis nad saavad Tööstustöölise palgalise puhkeaja... seaduse (RT 108—1934) põhjal, antakse raudteel sõidu puhul 50% sõiduhinna alandust ühekordsete või edasi-tagasi täispileti hinnast kogu aasta läbi. Senini anti tööliste nimetatud hinnaalandust nimelt 1. maist kuni 30. septembrini (RT 50—1936).

Juriidiline nõuanne.

Toimetaja E. Tõllisühingute Keskkodu Juriidilise büroo juhataja v. adv. abi A. Kung (Tallinn, Vanaturg nr. 1, tel. 483-25. Büroo avatud igal tööpäeval kella 9-10 ja 16-18).

Viivitusprotsendid.

Küsimus: Kas võib tööline nõuda, et tööandja maksaks tähtajaks väljamaksmata palgalt viivitusprotsente ning kui suur see protsent on?

Vastus: Jaatav.

Viivitusprotsentide maksmise kohustuse ning selle suuruse reguleerib Töölise töölepingu seaduse (RT nr. 83—1936. a.) § 27. Nimelt on tööandja kohustatud töölise süüta väljamaksmata jäänud palgalt maksuma viivitusraha 1/3% -ti iga öö-päeva eest, mis on palgamaksmisega üle tähtaja viivitatud. See on maksev juhtude kohta, mil tööline nõuab tööandjalt palka ning viivitusprotsente kohutuel. Kui aga tööandja vabatahtlikult tasub töölisele tähtajaks väljamaksmata palga, siis on tööandja kohustatud maksuma viivitusraha poolel määral (1/6% öö-päeva eest). Seejuures tuleb silmas pidada, et viivitusraha nõudmisega eelpoolnimetatud suuruses võib tööline esineda ainult kuue kuu jooksul töölepingu lõpetamise päevast arvates. Hiljem esitatud palganõudmise puhul on töölisel

õigus nõuda ainult seaduslikke protsente, s. o. 6%-ti aastas (T. töölep. sead. § 20).

A. Kg.

Prooviaeg.

Küsimus: Kas tööandja võib prooviajaks võetud töölisega sõlmitud töölepingut lõpetada etteütle mata juhul, kui prooviaeg on kestnud juba 8 päeva?

Vastus: Eitav.

Töölise prooviaeg võib kesta kuni kuus tööpäeva, kusjuures selle aja kestel on tööandja, aga samuti ka tööline õigustatud lõpetama lepingut igal ajal. Ei ole aga prooviaja kestel lepingut lõpetatud, loetakse leping sõlmituks määramata ajaks (T. töölep. seadus § 7). Määramata ajaks sõlmitud töölepingu lõpetamiseks on aga vajaline juba üldreeglina kahenädalane etteütle misaeg.

A. Kg.

Etteütle mistähtaeg.

Küsimus: Kas võib töölise, kes samas põlevkivikaevanduses töötanud kolm aastat, vallandada, öeldes töölepingu üles kahenädalase tähtajaga.

Vastus: Eitav. Etteütlemissätähtaeg on kolm nädalat.

Üldisest reeglist, mille järgi määramata ajaks sõlmitud töölepingu lõpetamiseks on vajaline kahe-nädalane etteütlemissätähtaeg, kui lepingus endas ei ole ette nähtud pikemat tähtaega, on mõningaid erandeid. Nimelt on tööstusliikludes käitistes, kus kaevandatakse maapõuevarasid, valmistatakse või ümbertöötatakse saadusi ja mis töötavad vähemalt viie tööllisega, etteütlemissätähtaeg kolm nädalat neile töölistele, kes töötanud samas käitises vähemalt kahe aastat ning neli nädalat neile töölistele, kes töötanud samas käitises vähemalt viis aastat (T. töölep. seadus § 18).

A. Kg.

Käsitööstuskoja alt vabanemine

Küsimus: Kuidas saab vabaneda Käsitööstuskoja alt? Tartumaal on nimelt hullk palgatöölisena töötavaid ehitustöölisi lasknud end ekslikombel arvata Käsitööstuskoja

alla. Nüüd nimetatud töölised, saanud aru oma eksitusest, tahavad vabaneda Käsitööstuskoja alt.

A. P.

Vastus: Kui käsitööstuskoja alla arvatud ehitustöölised ei vasta Käsitööstuskoja seaduse § 3 nõuetele, s. t. kui nad ei ole ise-seisvad ettevõtjad, vaid palgatöölised või saavad oma peasissetuleku palgatöölisena ja tahavad nüüd vabaneda nimetatud koja alt, siis tuleb neil esitada vastav avaldus Käsitööstuskoja juhatusetele, milles tuleb ära tähendada, et nad kui palgatöölised ei saa kuuluda Käsitööstuskoja alla, mispärast paluvad end kustutada Käsitööstuskoja valijate nimekirjast. Avaldusele tuleb juure panna ka kohaliku omavalitsuse (vallavalitsuse) või politsei tunnistus, et avalduses toodud asjaolud vastavad tõele (Käsitööstuskoja valimiste juhatuskirj § 18), s. t. et avalduse andja on palgatööliline.

A. Kls.

Ringvaade.

Säilitatagu 8-tunnine tööpäev.

9. aprillil Riigivanema poolt dekreedina maksma pandud tööaja seaduse muutmise seaduse peale, mille põhjal mõnes tööharus on lubatud ületunnitööd teha erilise loa ta, esitas E. Töölisühingute Keskkliit 22. mail k. a., sotsiaalministrile märgukirja, milles avaldatakse kahjatsust, et niivõrd tähtsa küsimuse otsustamise juures, nagu seda on ületundide vabaklaskmine, ei leitud tarviliku olevat ära kuulata töölisorganisatsioonide, nende keskuse E. Töölisühingute Keskkliidu ja töövõtjate avalikõiguslike asutuste — Tööliskojade ning Maatööliste ja Väikemaapidajate Koja arvamus, mis oleks annud võimaluse valitsusel tutvuda ka töövõtjate seisukohtadega nimetatud küsimuses.

Eelpoolnimetatud dekreedide maksmapanemisest julgustatutena on mõned kojad, mis eranditult esindavad tööandjaid, oma nõupidamistel otsustanud alustada aktsiooni tööaja pikendamise läbiviimiseks üldse ning esineda sooviga, et ületundide eest lisatasud saaksid hoopis kaotatud. Sel ajal, kui 8-tunnise tööpäeva nõudmine Euroopa ja teistes kultuurriikides on juba iganenud ja rahvusvahelisel konverentsidel aastate vältel on arutusel olnud tööaja veelgi lühendamise, siis meil selle vastu tööandjate soovidele vastutuleku korral võime seista 8-tunnise tööpäeva likvideerimise fakti ees.

Tööpäeva pikendamise nõue on üles tõstatatud selleks, et töölise õigustatud palganõudmist kergemini tagasi tõrjuda, püüdes näidata, et tööline teenib küllaldaselt, arvestamata sealjuures tööpäeva pikkust.

Hooajatöölised ei ole senini ületunde teinud mitte liigest ahnusest, vaid tunni- ja tükkitöö väga madalate tasude pärast, mis ei võimalda normaal-tööpäeva teenistusega ära-

elamist. Tööpäeva pikendamine ei jäta halba mõju avaldamata meie rahvale ka tervishoiu seisukohalt.

Töölisvanem tagandatavaks.

Kaevandustöölise Ühingu Kiviõli Osakonna üldkoosolek 2. mail k. a. otsustas nõuda, et Tööliskoda astuks selleks vajalikke samme, et kehtiva Tööstusliikude käitiste tööliskonna asutiste seaduse muutmisel täiendataks § 39 loetelus töölisvanemate ja töölisnõukogu liigete volituste lõppemist järgmise punktiga:

„Kui töölise üldkogu koosolek nõukogu liikmetele avaldab umbusaldust, nõudes nende tagasiastumist juhul, kui sarnase otsuse aluseks on süüdistus töölise huvide vastases käitumises või hääde kommete vastases ülalpidamises.“

Tegelikust elust toodud näidete varal kriipsutati koosolekul alla sarnase töölise õiguse laiendamise vajadust. Samadele seisukohtadele asusid ka tegelikud töölisnõukogu liikmed, kes viibisid koosolekul.

Täiendavalt otsustati ainult, et vastuvõetud ettepanek tuleb seaduse muutmisel selliselt formuleerida, et selle punkti alusel tehtavad otsused astuksid jõusse ainult sellistel kordadel, kui sarnaste otsustega on ühinenud pool käitise töolistest.

Põllutöölise seadus valmimas.

Uues põllutöölise seaduse eelnõus, milline Maatöölise ja Väikemaapidajate Koja nõudel Sotsiaalministeeriumi poolt välja töötati, on jäänud esialgu lõppkujul lahendamata tööaja kindlaksmääramise ja peremehe poolt palga kinnipidamise puutuvad osad, kus Maatöölise ja Väikemaapidajate Koda ei nõustu Põllutöökaja ja Põllutöoministeeriumi seisukohtadega. Tööaja suh-

tes peab Maatööliliste ja Väikemaapidajate Koda tarvilikuks, et nimetatud seadus määraks ära põllutööliliste tööaja pikkuse otseselt ja sõnaselgelt. Põllutöökoda sellelastu nõustub aga ainult öö- ja söögivaheagade kindlaksmääramisega, kuna tööpäeva pikkus tuleks jätta tööliste ja tööandja vahelise kokkuleppe asjaks. Samuti peavad põllutöölised liig suureks töölepingu kindlustuseks tööandjale sissejäävat palgaosa, kuna teiselt poolt töötajale ei taheta ette näha mingisuguseid kindlustusi lepingu enneaegse lõpetamise puhuks tööandja poolt.

Et eelnõu väljatöötamisega ei jõutud lõpule käesoleva aasta töölepingute sõlmimise hooajaks, siis kavatakse seadusele anda kõik sügise saabudes, nii et juba tulevast kevadest peale võiks võtta seda seadust rakendamisele täies ulatuses.

A. V.

Rahvusvaheline Töökongverents.

3. skp. algas Genfis 23. rahvusvaheline töökongverents. Vabariigi valitsus määras kongverentsile Eesti delegatsiooni järgmises koosseisus: valitsuse esindajad: sotsiaalministeeriumi töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktori J. Sonin ja Eesti alaline esindaja Rahvasteliidu juures J. Kõdar, tööandjate esindajana E. Vabrikantide ühise sekretär ja kaubandus-tööstuskoja nõunik K. Mauritz ning töövõtjate esindajana tööliskoja peasekretär I. Rebane.

*

Eesti tööliste esindaja kandidaadi esitamiseõiguse kohta esitas E. Töölisühingute Kesklüü 12. märtsil k. a. sotsiaalministrile pikema märgukirja, millest alamal toome olusena osa:

Saanud teada, et Tööliskoda kavatses avaldada soovi, või on juba avaldanudki, et eelolevale 23. rahvusvahelisele töökongverentsile Vabariigi Valitsus saadaks tööliste esindaja Tööliskoja poolt ettepanevate kandidaatide hulgast, ei saa E. Töölisühingute Kesklüü olla sellega nõus. Seni on rahvusvahelistele töökongverentsidele saadetava tööliste esindaja kandidaate esitanud E. Töölisühingute Kesklüü, kui mõelduandvam töövõtjate kutseühingute liit (vt. Versailles' rahulepingu art. 389!), samuti on ka kõikide teiste demokraatlike maade poolt saadetud töövõtjate ja tööandjate esindajad määratud vastavate kutseorganisatsioonide kesklüütude poolt esitatud kandidaatide hulgast. Selle korra juure peaks jüüdama ka edaspidi, sest esiteks Tööliskoda kui avalik-õiguslik asutus ei leia teiste demokraatlike maade tööliskondade poolt peaaegu mitte mingisugust tunnustust kui tööliste esindus; teiseks võib ka E. Töölisühingute Kesklüü arvata Eesti tööliskonda rahvusvaheliselt esindada ilka ainult vabaametühingulisel alusel koondunud kutseühingute kesklüü, nagu see nii on ka kõikides teistes demokraatlike riikides; kolmandaks peab märkima, et Tööliskoda koondab ju ainult püüratud osa meie tööliskonnast, nim. tööstustöölisi. Et mitte lasta sattuda Eesti kui demokraatliku riigi nimele rahvusvaheliselt halba kõla, saates rahvusvahelisele töökongverentsile tööliste esindajana

avalik-õigusliku koja poolt esitatud kandidaadi, siis avaldab E. Töölisühingute Kesklüü käesolevaga tungivat soovi, et selles küsimuses jüüdadks senise ja ainuõige korra juure.

Kuna kahjuks mõnel pool välismaal on levinud või levitatud kuuldusi, et E. Töölisühingute Kesklüü ajutine „jaistlik“ juhatuse suhtuvat vaenuliselt töölisküsimusele, olla ära põletanud Rahvusvahelise Tööbüroo väljaandeid jne., siis peab kahjuks tunnustama, et sellises olukorras võib mõningaid rahvusvaheliselt ebasoovitavaid suhtumusi luua ka see, kui praeguses olukorras töökongverentsile saadetakse E. Töölisühingute Kesklüü ajutise juhatuse poolt esitatud kandidaat. Sellepärast peab E. Töölisühingute Kesklüü ajutine juhatuse soovitavaks, kui ei leita võimalik olevat lasta kandidaate esitada kesklüü ajutisel juhatusel, siis lasta seda teha järgmistel ametühingutel ja nende liitudel:

1. E. Trükitööliliste Lüüdu,
2. E. Tekstüütööliliste Ühingul,
3. E. Ehitus- ja Puütööliliste Ametiühingul,
4. Keemia- ja Paberitööliliste Ametiühingul,

sest esiteks on eeloleva rahvusvahelise töökongverentsi päevakorras küsimused, mis seotud nimetatud ametühingute tööaladega (töaja lühendamise graafikatööstuses, töaja lühendamine tekstüütööstuses, eeskirjad õnnetusjuhtumite vältimiseks telingute ja tõstehinõude kohta suurehituste juures, töaja lühendamine keemiatööstuses) ja teiseks on sellisel korral vülditud võimalus umbusaldavaks suhtumiseks meie tööliskonna esindajatele teiste maade töölisesindajate poolt.

Rõhutades lõpuks veel, et juba põhimõtteliselt seisukohalt ei saa pidada lubatavaks pretsedendi loomist, et kogu Eesti tööliskonna esindajaks võib olla ainult tööstustöölisi koondava avalikõigusliku koja poolt nimetatud kandidaat, jüüda me lootma, et Teie, härra Minister, leiate olevat võimaliku jüüda kas senise korra juure või käesoleval juhul ajutiselt lasete kandidaate esitada neil ametühingul, kelle kutseala küsimused tulevad eeloleval töökongverentsil arutamisele.

Teine märgukiri selles küsimuses esitati sotsiaalministrile 22. aprillil k. a., kus veelkordsest rõhutati eelmises märgukirjas toodud seisukohti ja toonitati, et mitte üksiku kitsama grupi, vaid kogu meie tööliskonna huvides tuleks jüüda senise korra juure ja tööliskonna esindaja määramisel eelolevale rahvusvahelisele töökongverentsile arvestada ainult vabaametühingute seisukohtadega.

Sotsiaalministeerium ei leidnud olevat E. Töölisühingute Kesklüü seisukoha vastuvõetava, toonitades, et see olla vastolus Versailles' rahulepinguga, kus räägitakse ühest, mitte mitmest kutseühingust. Selle järgi kutus töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktor J. Sonin Tööliskoja ja E. Töölisühingute Kesklüü esindajad 5. mail ministeeriumi kokkuleppe saavutamiseks tööliste esindaja isiku kohta. Tööliskoda esitas ministeeriumis nõupidamisel oma kandidaadina peasekretär J. Rebase, E. Töölisühingute Kesklüü viimasel kongressil valitud revisjonikomisjoni esimehe M. U n d i ning hiljem, kui

selgus, et M. U n d i kandidatuur võib-olla ei leia ministeeriumis pooldamist, — peasekretär A. K a e l a s e. Kokkulepet kandidaadi suhtes Tööliskoja ja E. T. Keskliidu esindajate vahel ei saavutatud ning vabariigi valitsus määras töölise esindajaks Tööliskoja peasekretäri I. R e b a s e. Sealjuures toonitati sotsiaalministeeriumist, et see ei tarvitse kujuneda pretsedendiks edaspidiste konverentsidele töölisesindaja kandidaatide esitamise suhtes.

A. Kls.

Tööinspektsiooni all 67.953 töolist.

Tööinspektsiooni järelevalve alla kuulus 1936. a. keskel 5759 käitist 63.765 töölisega, 1935. a. keskel vastavalt 5097 ja 55.978. Seega on aasta jooksul käitiste arv kasvanud 662 ja töölise arv 7787 võrra. Raudteede töökodades ja liinitöölisi, kes alluvad vahenditult vanema tööinspektori järelevalve alla, oli 1936. a. 4188. Seega kuulus 1936. a. tööinspektsiooni järelevalve alla kokku 67.953 töötajat.

Töölisvanemate 5. üleriiklik konverents.

Puhkepäeval, 23. mail toimus Tallinnas Börsisaalis töölisvanemate ja Tööliskoja valijameeste 5. üleriiklik konverents. Osavõtjate arvu poolest ületas käesolev konverents kõik eelmised, sest sellest konverentsist võtsid osa ka paljud Tööliskoja valijamehed. Töölisvanemaid oli rohkesti kohale sõitnud väljaspoolt Tallinnat. Nii võis näha konverentsil Tartu, Narva, Pärnu, Valga, Sindi ja teiste tööstuskeskuste esindajaid. Peale konverentsi hääleõiguslike esindajate võtsid koosolekust osa külalised ja ametiühingute esindajad. Vabariigi valitsuse liikmetest oli kohal sotsiaalminister O. K a s k, kuna majandusminister K. S e l t e r haigestumise tagajärjel konverentsile ilmuda ei saanud. Kohal oli veel vanem-tööinspektor J. P ö l l u p ü ü.

Konverentsi juhatusse valiti J. K u r v i t s, V. R e i n i n g, A. B l e i e r, A. A n i j a g o ja F. K a u k s; sekretariaati O. M a n d e r, H. A u s m e e s, A. K a a s i k, A. R a e, A. L a a n e, A. T i l k ja E. S a a r; redaktsioonikomisjoni O. K o p l u s, A. P e t r o v, A. R e n n i n g, R. K o p p e l m a n n ja R. P e t e r s.

Sotsiaalminister O. K A S K pikemas kõnes andis ülevaate valitsuse seisukohtadest ja kavatsustest nendes küsimustes, mis tööliskonnas päevamurena esile on kerkinud. Minister leidis, et sotsiaalpoliitika on sõltuv riigi üldisest majanduslikust olukorrast ja sotsiaalpoliitika edukas teostamine oleneb rahva majanduse üldisest toodangust. Läänud aasta põllumajanduslikult on meie rahva-majandustulud vähendanud 20 miljoni krooni võrra ja see on paratamatult pidurdavalt mõjunud meie sotsiaalpoliitika peale.

Edasi peatus minister üksikute küsimuste juures.

Kuna töölise korteriolud on halvad, siis kavatseb riik selles küsimuses olukorda parandada. On loodud riiklik ehituskomitee, kus välja töötatakse vastavad kavad. Eriti kiireks korteriolude parandamine on tunnustatud Sindis, Narvas ja Koplis.

Laste abiraha andmist kavatsetakse korraldada kompensatsioonikassade kaudu. Vastav seaduseelnõu on juba välja töötatud ja on praegu majandusministeeriumis läbivaatamisel ja kaalumisel.

Lähemal ajal kavatsetakse läbi viia mere-meesete tööaja seadus, mis kiireks on tunnustatud. Kuigi laevandusringkonnad selle vastu on, näib see vastuseis põhjendamatuks.

8-tunnise tööpäeva seaduse juures ületundide vabaksandmine hooaja ehitustöödel, turbatööstustes, savikivitööstuses ja kesktööstuses olla tingitud olnud majoamanikkude ja inseneride kodade poolt algatatud aktsioonist, mille sihiks oli 10-tunnise tööpäeva läbiviimine. Sellega olla aktsioon läbi loigatud ja 8-tunnise tööpäeva põhimõtte rikkumata jäänud.

Palgalise puhkeaja seaduses käesoleval aastal muudatusi ei tule, kuid edaspidi kavatsetaks seadust muuta nii, et ta töölisele vastuvõetavam oleks. Puhkuse aega pikendada 2 päeva võrra, tasu arvata eelneva 3 kuu keskmise teenistuse järele ja puhkus sunduslikuks teha, mida ei saa kinni maksta rahaga. Samuti puhkuse algmomentiks oleks 1. mai praeguse 1. septembri asemel.

Töötülilise lahendamise seadus on eluline seadus. Ka teised riigid, kus senini oli maksev streigivabadus, on kaldumas sundvahekohtu põhimõtte poole.

Kui on avalikõiguslikul alusel ellu kutsud Tööliskoda, kes on saanud veel vähe aega töötada, siis on tähtis, et see asutis ka elujõuliseks kujuneks ja et tema ümber usalduslikult koguneks suurearvuline töölisperet.

Meil on põhimõtteks võetud, et ametiühingud tuleb ümber korraldada nii territoriaal- kui ka kutsealal ja et ametiühingutesse kuuluksid ainult oma ametiala tundjad. Mida rohkem on töölised oma kutsealal organiseeritud, et on tekkinud kutsevastutus, seda kergem on teostada kollektiivlepingute sõlmimist. Et meil tuleb edaspidi normaalne poliitiline tegevus ja olukord uue põhiseaduse järele ja et parteilised omavahelised kiskumised ja lahkuminekud lõhki ei ajaks ametiühingute keskkorraldust, on kavatsus, et edaspidi ei tule üldse kokku ametiühingute kongressi, vaid need, kes moodustavad ametiühingute keskliidu, saavad oma esindajad kokku ja need valivad ametiühingu juhatuse ja nõukogu. Ja kui need kaks-kolm põhjapanevat asjaolu on selgitatud, siis ei ole kaugel aeg (kui soovi avaldatakse, meie poolt takistusi ei ole), et tuleb asemikekogu kokku uue seaduse alusel, mis on koostatud vabade ametiühingute põhimõttel. Ja siis nad valivad juhatuse nagu nad soovivad.

Sellega ühenduses oli küsimus kerkinud Genfi töölisesindajate saatmise asjus. Tööliskoda ja ametiühingute keskliit mõlemad soovisid saata oma esindajad, kuid puht taktilistel põhjustel ma tegin valitsusele ettepaneku, et praegusel korral, kui vaadata päevakorda, mis Genfis on, tuleks töölise esindaja Tööliskojust. Esindaja oleks võinud vabalt määrata ka ametiühingute keskliidust. Praegune määramine ei tarvitse seepärast pretsedendiks olla, et iga aasta tööliskojust esindaja määratakse, teine aasta võib töölisühingute keskliidust määrata.

Kui tööliskoja organiseerimist edasi arendada, siis see ei eita veel töölisühingute keskliitu. Mõlemad on eri ülesannetega ja nemad peavad käsi-käes ja kontaktis töötama.

Tööinspeksioon peab laienema, sest ka käitiste arv on suurenenud. See tingib revideerimise suurendamist. Tööinspeksioon oli meil majandusliku kriisi tagajärjel väikeseks kujunenud, kuid viimasel ajal on jälle korda läinud tööinspeksiooni ametkonda suurendada nelja isiku võrra. Loodan, et sellel nädalal vastav seadus koosseisude osas vabariigi valitsuses vastu võetakse. Nimelt on meil kavatsus kaks rajooni jagada pooleks. Eriti on Virumaa oma tõusva põlevkivitööstusega väga suur rajoon ja Narva-Rakvere rajoon, mis oli koos Järva rajooniga, tuleb eraldada viimasest. Mõlemad tulevad teha iseseisvateks. Samuti tehakse Viljandi-Pärnu ringkonnast kaks. Ja tulevad veel juure eriülesannetega tööinspektor, üksikud assistendid-ametnikud ja peale nende sotsiaalkindlustuse ameti juhataja. See on uus koht, see on tähtis uue areneva sotsiaalseadluse ja sotsiaalse reformi juures, sest juba lähemas tulevikus tuleb ellu viia vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise seadus. Eriti kärsitud on sel alal Narva vanemad töölised. Siin pean aga otsekohe ütlema: kõik teadlikud töölised, kes teie tänä siin koos olete, teie teate, mis tähendab vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise põhimõte ja seadus. Meil on vastavaid broschüüre ilmunud, üks Gustavsoni sulest, siis on Tööliskoja ja ametiühingute ajakirjad seda küsimust refereerinud: Siin on väga paljudel töölistel eksiarvamine, nad kujutavad ette, et seadus tema vastuvõtmisel asub kohe jõusse. Asi on säärane, et Narvas on väga palju vanu töölisi, Narvast käis delegatsioon siin. Ei maksa ilmaaegu lootusi teha, selle seaduse alla ei kuulu nad, seda seadust ei saa otsekohe laialtavaltslikult kõikide peale laiendada. Neile vanadele töölisele tuleb toetusesaamist teisiti lahendada. Meie ei saa vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamine seadust läbi viia hoolekandeseaduse põhimõtetel, vaid see seadus tuleb läbi viia samadel põhimõtetel, nagu ta on läbi viidud kõigis välisriikides. Siin on tähtis just kindlustamise põhimõte. See on väga suure ulatusega küsimus, seda tuleb põhjalikult kaaluda, kalkulasioonid säärased teha, et seadus elujõuline saaks ja kohe muutmisele ei tuleks. Kui vabariigi valitsuses oleme sotsiaalseadusi arutanud, siis valitsus on erilist rõhku pannud just sellele seadusele, et just see seadus tuleb pärast põhjalikke kaalutlusi täie energiaga ellu viia, kuna teised sotsiaalseadused on väiksema ulatusega. Valitsus otsustas kindlustuse alla viia ka põllutöölised. Esialgsed kavad seda ei näinud ette, nüüd tulevad need ümber töötada ja see aga võtab veel aega. Iseenesest on parem, kui kindlustuse ulatus ja alused laiemaks lähevad, — sel juhul on seda ka kergem teostada.

Meil tuleb oma sotsiaalseaduste andmisel lähendada seisukohast, et need peavad olema elujõulised ja elus rakendatavad ning vastama meie rahvamajanduslikule kandejõule. Majandusministeeriumis on võetud seisukoht, et üle 1 milj. kr. riiki ei või kulutada vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamiseks.

Tööliskoja esimees J. KURVITS andis ülevaate tööliskoja tegevusest. Esimees leidis, et tööliskoda on küll nõuandev asutus, kuid tihti ei

ole koja arvamist üldse küsitud ja enamikus ei ole ka koja arvamisega arvestatud.

Järgmisena refereeris prof. E. KANT Eesti tööliskonna eestkulisest koostisest. Põhjalik ja asjalik uurimus, mis kõigile tööliskonna tegelestele huvi peaks pakkuma, ilmub loodetavasti trükituna.

Viimasena kõneles Tööliskoja peasekretär J. REBANE sotsiaalpoliitilistest päevamuredest. Muu hulgas rõhutas referent 6-klassilise algkooli säilitamise tarvidust, tööaja lühendamise vajadust eriti tekstiil- ja trükitööstustes, palgalise puhkeaja pikendamise tarvidust, perekonna abiraha küsimust ja tööiskorterite reformi vajadust. Samuti pidas tarvilikuks vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustuse kiiret elluviimist ja sadamatöölise olukorra parandamist.

Referaatidele järgnesid hoogsad läbirääkimised, kus valgustati töö- ja palgatingimusi kohtadel ning eriti rõhutati vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise vajadust. Samuti vahetati elavalt mõtteid tööinspeksiooni kohta.

F. Kauks (Kohtla-Järve) soovis, et põlevkivitööstuste rajooni saaks tööinspektoriks määratud arst, sest sealset tööolud on praegu sarnased, kus töölise hulgas haigestumine on eriti suur.

Orumäe (Tallinn) valgustas omavalitsuste töölise olukorda, mis nii palga kui ka töötingimuste suhtes on eriti halvas seisukorras.

Koplus (Tartu) Tööliskoja esindajana Rahvuskogus andis ülevaate sealsest tööst.

Kõneall olid ka organisatsioonilised küsimused.

Rohketele sõnavõtutele vastasid selgituseks minister O. Kask ja vanem-tööinspektor J. Põlupüü.

Võeti vastu rida resolutsioone organiseerimise küsimuse, palgaolude, sotsiaalpoliitika ja Tööliskoja tegevuse kohta.

Peale resolutsioonide organiseerimise alal, milles rõhutati demokraatlike põhimõtete säilitamist kutseühingute elus ja keskkliidu kongressi kokkukutsumise vajadust, võeti vastu rida resolutsioone palgaolude korraldamise ja sotsiaalpoliitiliste nõudmistega alal.

Muu hulgas võeti vastu järgmised resolutsioonid:

Konverents leiab, et majanduslik tõus peab avalduma palkade ostujõu suurenemises. Meil on aga olukord kujunenud teisiti, kuna töölise töötasu püsib 1930. a. tasemel ja elumaksimuse tõusu edasikestmine töölise reaalteenistuse viib veelgi madalamale.

Tööliskonnale on vastuvõtmatu palgatõusu mahasurumine välistöölise sissetoomise abil.

Tööandjate ja töölise vahekorrad korraldamine peab sündima nii, et tööline oleks kaitstud tööandja ülevõimu vastu, ning et mõlemate poolte vahel valitseks täielik üheõigulus. Selleks on vajalik, et tööandja ja töölised asuksid organisatsioonidevaheliste kokkulepete teele teiste Põhjamaade eeskujul.

Tööaja küsimuses konverents leiab, et tööaja määramisel tulevad aluseks võtta järgmised kaalutlused:

1) tööaeg peab olema korraldatud nõnda, et tööhulk oleks jaotatud kõigile töövõimelistele töökätele, et vältida võimalikku tööpuuduse suurenemise ohtu.

2) tööline peab osu saama tööstuse tehnilisest arengust ja tõusnud produktiivsusest tingitud kasudest.

Konverents leiab, et meil tuleb asuda tööaja lühendamisele ja 40-tunnilise töönädala teostamisele töötasu vähendamiseta.

Seni aga vähemalt tuleb kindlasti kinni pida kaheksatunnisest tööpäevast. Konverents ei saa õigeks tunnista teatud töoharudes ületundide püramise kaotamist.

Tööjõudude puudus ei ole tingitud mitte nende tegevikust puudumisest, vaid tööliste ruumilise rännu küsimuse lahendamisest, millel on suure tähtsusega palga madalus.

Sotsiaalkindlustuse alal konverents rõhutab veelkord eelmise konverentsi resolutsioone.

Konverents konstateerib, et Eesti tööliskonna tervishoidlikud olud ei ilmuta parandamise suunda. s

1) Vanemate tööliste väljalülitamine töoprotsessist, kutsehaiguste laialdane levik, tööliskonna eastikuline vananemine ja sotsiaalse õigluse kaalutlused teevad töövõimetuse ning vanuse vastu ja järeljäänute kindlustamise põlevamaks päevaküsimuseks.

Töövõimetuse ning vanuse vastu ja järeljäänute kindlustamine peab sündima kindlustuskassas, millel on kindlustatute omavalitsus. Kindlustus sünnib riigi ja tööandjate poolt tasutud summade arvel.

2) Haiguskindlustus tuleb laiendada kõigile töölistele ja teenijatele, ka kodutöölistele. Haiguskindlustust tuleb teostada ringkonna ja senistes elujõulistest vabrikute haigekassades.

Haigekassadele peab jääma haiglate, sanatooriumite ning muude raviasutuste ja vabamüügiapteekide avamise õigus.

Senist haigekassa liikmete omavalitsust ei tohi piirata ega kaotada.

On vajalik sadamatööliste sotsiaalkindlustuse teostamine kiires korras.

Konverents tunnustab tarvilikuks kodutööliste ja platsirentnike töökaitse ja sotsiaalkindlustuste seaduste laiendamise.

Töölisnaised, kellel puudub iseseisev sissetulek, või naistöölistel, kellel on lapsi, tuleb vabastada kogukonnamaksust.

Koosolek, millest kogu päeva jooksul saali täis töölisanemaid ja teisi asjast huvitatuid osa võttis, lõpetas Tööliskoja esimehe lõppsõnaga kell 7 õhtul.

Loodetavasti on koosolek mõndagi küsimust aitanud selgitada ja töölisvanematele juhiseid andnud nende töös.

J. JALAJA.

Tööliskoja tegevusest.

Tööliskoda saatis üle riigi kõikidele töölisnõukogudele ja töölisvanematele küsimustiku tööturu olukorra kohta, et saada ülevaadet tööjõu pakkumisest ja selle rakendamisest. Ankeetleht sisaldab küsimusi kaitse, praegusest olukorrast; tööliste arvust, palgaoludest, sotsiaalseaduste täitmisest, korterioludest; samuti ka küsimusi muudatuste kohta kaitse olukorras, alates 1930. a. muudatused tööliste arvust, tehnilises edus, töökoormatuses ja palkades. Ankeetlehed on juba tagasi tulnud ja Tööliskoja poolt ka juba ümber töötatud. Tulemused avaldatakse neil päevil koja häälekandjas.

Tööliskoda töötas välja ja esitas majandusministrile tööturu uurimise komitee seaduse eelnõu. Eelnõu kohaselt tuleks majandusministeeriumi juure luua tööturu uurimise komitee, mille ülesandeks oleks eriti tööjõu praeguse rakendusmäärade selgitamine, majandusarengu võimaluste uurimine tööjõu varustuse seisukohalt, kutselise ettevalmistuse õige suunamine ja töövahetluse järelevalve. Komitee ülesanded oleksid nõuandvad ja ta koosneks vastavate asutuste ja organisatsioonide esindajaist.

*

Tööliskoda on otsustanud taotleda sotsiaalministeeriumi juure alatise sotsiaalseadusandliku komisjoni loomist, mille ülesandeks oleks sotsiaalseadusandlike kavade väljatöötamine, seaduste selgitamine ja sunduslike määruste andmine. Praegu töötab koja ametkond välja vastavat ettepanekut, mis selles asjas kavatsetakse esitada sotsiaalministrile.

*

Tööliskoda esitas sotsiaalministrile märgukirja kodutööliste õigusliku olukorra parandamise kohta, toonitades vajadust kodutööliste töösuhte õiguslikuks normimiseks. Küsimus on võetud sotsiaalministeeriumis lahendamisele ja vastavad kavad on praegu väljatöötamisel.

Tööliskoja poolt esitati ettepanekud Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse muutmiseks.

Ühenduses eelmisega koda töötas välja Kutsevaliku nõuande seaduse eelnõu. Koja ettepaneku kohaselt tuleks loomisele Tööliskoja juure kutsevaliku nõuande talitus, mille ülesandeks oleks kutsevaliku nõuande kutsehariduslike teadmiste ja oskuste levitamine ja propageerimine ning tööturu olukorra uurimine. Kutsevaliku nõuande ärakuulamine oleks sunduslik kõigile, kes sõlminud tööstustöölise õppelepingu.

Tööliskoda võttis eitava seisukoha Meistrite, tehnikute ja õppinud tööliste koja loomise kavatsuste kohta. Vabariigi valitsus ongi nüüd loobunud nimetatud koja ellukutsumise kavatsusest.

*

Tööliskoda esitas vabariigi valitsusele märgukirja välistööliste sissetoomise vastu põllumajandusse, pidades tarvilikuks, et selleks mitte luba ei antakse. See märgukiri aga ei leidnud arvestamist.

Sotsiaalministrile esitas Tööliskoda märgukirja kaheksatunnilise tööpäeva kaitseks, nõudes hiljuti teatud töoharudes dekreediga kehtima pandud ületunnitöö piiramise keelu kaotamise muutmist ja astudes kindlasti välja mõningate tööandjate kodade kavatsuste vastu ületundide tasu kaotamiseks. Sotsiaalministrile olid üldiselt Tööliskoja seisukohad vastuvõetavad, kuid ta ei leidnud siiski praegu olevat võimaliku astuda samme kehtimapanud dekreedid muutmiseks.

*

Tööliskoda esitas Tariifinõukogule märgukirja tööliliste palgalse puhkuse ajal antava raudteehinnaalanduse asjus, pidades tarvilikuks, et ka töölise perekonnaliikmed saaksid radteel hinnaalandust ja et hinnaalandus oleks maksev mitte ainult suvakuudel. Perekonnaliikmetele hinnaalanduse andmise lükkas Tariifinõukogu tagasi, kuid vastuvõtmist leidis märgukirja teine osa, nii et nüüd on võimalik hinnaalandust kasutada kogu aasta läbi.

Tallinna linnavalitsusele esitas koda märgukirja, pidades soovitavaks, et linna trammil võimaldatakse tööliliste odava hinnaga sõit ka töölil tulekul, milleks tuleks hommikul kuni kella 8 müüa odavahinnalisi edasitagasi pileteid. Linnavalitsus võttis märgukirja kohta eitava seisukoha, kuid küsimus tuleb arvatavasti veel arutusele linnavolikogus.

*

Tööliskoda esitas sotsiaalministrile märgukirja kutseühingute keskorganisatsioonide tegevuse normaliseerimise asjus, pidades tarvilikuks E. Töölisühingute Keskiidu kongressi kokkutoomise võimaldamist põhikirjas ettenähtud ajal põhikirjakohaste valimiste ettevõtmiseks.

*

Tööliskoda on vahepeal pidanud kaks üldkoosolekut — 14. märtsil ja 22. mail. Esimesel üldkoosolekul võeti vastu koja 1937/38. a. eelarve ja tegevuskava (vt. „Tööliliste Hääl“ nr. 5!). Esimees J. Kurvits andis aru koja senisest tegevusest, peasekretär J. Rebane refereeris Eesti tööõiguse arengusuundadest ja nõunik A. Renning tööturu korralduse küsimustest (teesid vt. „Tööliliste Hääl“ nr. 4!). Teisel üldkoosolekul võeti vastu koja 1936/37. a. tegevusaruanne ja kassaaruanne ning arutati töölisvanemate ja valijameeste konverentsiga seoses olevaid küsimusi.

1. aprillil oli Tööliskoja korraldusel Tallinnas järjekordne Tallinna töölisvanemate ja tööliskoja valijameeste koosolek, kus koja esimees J. Kurvits selgitas koja tegevuskava ja informeeris koosolijaid koja poolt astunud sammudest. Peasekretär J. Rebane refereeris uuest töötulide lahendamise seadusest ja nõunik A. Renning andis esialgse ülevaate koja poolt korraldatud ankeedist tööturu olukorra kohta. Järgmine Tallinna töölisvanemate ja tööliskoja valijameeste koosolek peeti 5. mail, kus koja esimees J. Kurvits andis ülevaate koja tegevusest. L. Johanson refereeris tööpäeva lühendamise ja koja liige O. Koplus Rahvuskogu tegevusest.

23. mail toimus Tallinnas koja kokkukutsel üleriiklik töölisvanemate konverents (vt. erikirjutis käesolevas numbris!).

Maatööliliste ja Väikemaapidajate Koja teateid.

Ühenduses põhiseaduse eelnõu § 80 lõpliku väljatöötamisega esitas Koja juhatus Rahvuskogu Kodade esimeestele märgukirja,

kus peetakse tarvilikuks, et Maatööliliste ja Väikemaapidajate Kojale kui suuruselt teisele kutseorganisatsioonile alluvad ühiskondlikud kihitused kutsutakse tulevase seadusandlusorganikaudu riiklikule loovtööle vastavalt nende osatähtsusele. Ühtlasi tuleks koja esinduse määrata kindlaks juba põhiseaduses.

Maatööliliste kutseorganisatsioonide asjus otsustas Koja juhatus oodata ära uue kutseühingute seaduse eelnõu põhijoonte selgumist. Selles küsimuses käis koja sekretär-eriteadlane sotsiaal- ja siseministrite jutul.

Majandusministeeriumi poolt kojale arvamuseavaldamiseks saadetud Turbaseaduse eelnõu tunnistati põhimõtteliselt vastuvõetavaks. Kuna eelnõu kohaselt asutakse turbaasjanduse arendamisele süstemaatiliselt kooskõlas üldhuvidega, siis peab koda tarvilikuks, et majandusministeeriumi juure loodakse nõuandva organina alaline kolleegium riigiasutistega kutsekodade osavõtul, kes koostaks turbakasutamise üldkavad, ühtlustaks vastavat tööd jne. Need seisukohad tehti teatavaks ka küttespektorile.

Koja büroo poolt töötati välja koja kohalikkude toimkondade juhatuskiri, mille alusel on asutud looma võimalikult iga konvendi piirkonda vastavaid toimkondi, kelle ülesandeks on koja organite abistamine nende töös, koosolekute, kursuste, õpinguide jne. korraldamine kohtadel, maatöölisühingute teostamine jne.

Koja büroo poolt teostatakse käesoleval suvel väikemaapidajate ühingutes Lagedil, Vilusil, Saadjärvel, Räpinas jm. mitmesuguseid põllumajanduslikke võistlusi juurvilja-, siguri- ja linakasvatuse, väiketalundite korralduse jne. alal. Võistluse läbi viimise ja auhindamise kohta on koja büroo koostanud üksikasjalised juhendid, millised koja juhatus kinnitas 24. mail s. a.

Kontakti loomiseks koja valijaskonnaga korraldab koda lähemal ajal rea maatööliliste ja väikemaapidajate koosolekuid. Nii oli 29. mail saarane koosolek Võipere külas ja 30. mail Sõmeru vallamajas (Virumaal), 6. juunil Nissi rahvamajas (Harjumaal), 13. juunil Rannal ja Palal (Tartumaal) jne. Koja büroo svives tegevuskavas on ka nõuanne Narvataguste ja Peipsiäärsete väikemaapidajate rajoomides ühes vastavate koosolekutega, milleks ka kohalikkude vallavalitsuste poolt on lubatud lahelt kasutada vajalisi ruume.

Koja juhatus on määranud kindlaks ka raadiolõueningute kava, mis tuleks pidada väikemaapidajatele.

Ühenduses uue maakorralduse seaduse kehtimahakkamisega 1. juunil s. a., esitas koja juhatus põllutöömistrile märgukirja, kus vastavalt täiskogu resolutsioonile nõutakse kaasatöötamise võimalust maakorralduskomisjonides ja peakomisjonis.

Koja esindajaks kanamühindade noteerimise komisjoni määrati koja juhatus poolt juhatusliige agr. P. Väljajaga ja nõunik agr. G. Abel, katseasjanduse nõukogu aianduse ja mesin-

duse sektsioonidesse agr. G. Abel ja Eesti Haridusliidu juure loodud töölisharidustöö toimkonda koja sekretär-eriteadlane A. Vaigo.

Kojale on saabunud mitmed ühispalved väikemaapidajailt, kus palutakse koja kaasabi karja- ja heinamaade nõutamisel. Nii soovivad Avinurme väikemaapidajad karjatamisvõimaluste laiendamist riigimetsas, Umbusi väikekohtade pidajad heinamaa-juurdelõikeid riigi tagavaraheinamaast ja kümme-kond Sürgavere väikemaapidajat, kellele kohad täiesti elujõuetud, juurdelõikeid. Koda on kõiki neis palvetes tähendatud asjaolusid kohapeal järgi uurinud ja püüdnud aidata kaasa niipalju kui võimalik.

Järjekindlalt on koda rõhutanud ka põllutöölise vanaduse ja töövõime tuse kindlustamist. Nüüd on vabariigi valitsus otsustanudki asuda selles suunas tarviliste eeltööde tegemisele. Ühenduses sellega pöördus koda neil päevil veelkordseft sotsiaalministri poole.

A. Vaigo.

Eraettevõtete Ametnikkude Kojateide.

Koja esimestel valimistel 3. jaanuaril 1937. a. valiti koja liikmeteks: esimese sektsioonis (ettevõtete juhtkond): A. Vihvelin — Viljandist, J. Klassen — Nõmmelt, P. Juhanson — Tallinnast, L. Parkas — Tallinnast, A. Kiviste — Tartust, F. Lauristin — Tallinnast, T. Klassen — Nõmmelt, T. Kanemägi — Tartust, S. Jantra — Tallinnast, A. Oinas Tallinnast, E. Kindel — Tallinnast, M. Hornbruch — Tallinnast; teises sektsioonis (kontoriametnikud): S. Einer — Tartust, V. Palm — Tartust, T. Kangur — Narvast, A. Melles — Tallinnast, A. Künkmaa — Nõmmelt, B. Kerem — Tallinnast, K. Mertzlin — Tallinnast, V. Grossthal — Tartust, A. Otti — Tartust, H. Veiss — Tallinnast, J. Kroll — Tallinnast, V. Vidau — Viimsist, Harjumaalt. Kolmandas sektsioonis (äriteenijad): K. Tammer — Nõmmelt, J. Kasak — Tartust, M. Esman — Viljandist, K. Varju — Tartust, G. Pommer — Tallinnast, E. Pärn — Narvast, J. Laksberg — Petserist, J. Ustav — Tallinnast, A. Matti — Nõmmelt, P. Maurer — Vändrast, R. Tõnnison — Nõmmelt, M. Vestung — Viljandist.

Koja esimene täiskogu koosolek ning üksikute sektsioonikogude koosolekud peeti 16. veebruaril 1937. a. Täiskogu koosolekul valiti koja esimeheks A. Oinas ja juhatuse liikmeteks sektsioonikogude koosolekutel valitud sektsiooni esimehed L. Parkas, A. Künkmaa ja K. Tammer.

Koja juhatus pidas oma esimese koosoleku 23. veebruaril 1937. a., kus juhatuse abiesimeheks valiti K. Tammer ja varahoidjaks L. Parkas

Ametlikult koja juhatus võttis üle Koja Elluviimise Komiteelt tegevuse juba 25. veebruaril s. a., kuid tegelik töö juurde asus

alles märtsi kuu keskel, mil leiti kojale sobivad ruumid ja palgati ametisse koja peasekretär vandeadvokaadi abi O. Hendrikson.

Koda pidas oma teise täiskogu koosoleku 28. aprillil 1937., kus võeti vastu koja 1937. a. tegevuskava ja eelarve. Kojas eelarve on tasakaalus kr. 21155.18, kusjuures liikmemaksudena on ette nähtud laekuvat kr. 15100.—. Liikmemaksu määraks võttis vastu täiskogu 1,5 promilli koja liikme aastatasude summast, ühtlasi määrates liikmemaksu maksmise tähtpäevaks 30. juuni 1937. a.

Täiskogu poolt vastuvõetud koja tegevuskava näeb 1937. aastaks ette muude seas järgmisi tegevusalasid:

1. Kojas liikmeskonna kutsealaliste huvide kaitse. Selleks kogutakse andmeid liikmeskonna kutsealaliste olukordade, töö-, palga-, jne. tingimuste kohta ankeetide, järelepärimiste, statistiliste materjalide, uuringute jne. abil.

2. Töötatakse välja töö- ning puhkeaja kohta käivad seaduseelnõud, kuna nendes küsimustes valitseb seni hoopis normeerimata olukord või on maksvad vananenud seadused, mis ei vasta ajanõuetele. Kaupluste lahtioleku aja kohta maksab näiteks seadus, mis antud 1906. aastal.

3. Töötatakse välja eraettevõtete ametnikkude kohta käivas osas vaimealal töötajate töölepingu seadus. Ka sellel alal maksvad seadused on vananenud, näiteks Balti Eraseaduse 1864. a. eeskirjad teenistuslepingute sõlmimise kohta, ja nõuavad seepärast kiirelt ajakohastamist.

4. Töötatakse välja eraettevõtete ametnikkude kohta käivas osas haiguskindlustuse seaduse eelnõu.

5. Töötatakse välja pensioni seaduse eelnõu kõikide eraettevõtete ametnikkude kohta. Viimased, olles sarnastes tingimustes teiste töövõtjatega, vajavad töö- ning teenistusvõimaluste kaotuse puhuks kindlustust.

6. Kojas poolt korraldatakse töö- ning praktiseerimise võimaluste leidmiseks allaline vahetalitus koja liikmeile kui ka praktikantidele ja õpilastele.

7. Liikmete hariduslise ning kutsealalise ettevalmistuse täiendamiseks korraldatakse koja poolt kursusi ja loenguid otsestelt ning vastavate organisatsioonide kaudu. Ühtlasi töötatakse välja majandusliku kutseoskuse seaduse juure koja ettepanekud ametnikkonna kutsehariduse edendamiseks.

Koda võimaldab oma liikmeile juriidilist nõuannet nende kutsealasse kui ka teenistuse ja töovahekorradades puutuvas küsimusis.

Koja asjaajamine toimub koja büroos, mis asub Tallinnas, Kentmanni tänaval nr. 5—7, telefon 479—06. Büroo on avatud igal tööpäeval kella 9—16-ni. Peale selle võtab koja sekretär O. Hendrikson vastu igal reedel kella 16—18-ni ning samal ajal on koja juhatuse kõnetunnid.

O. Hendrikson.

Eesti Trükitöölise Liidu puhkekodu avamine ühes volikogu koosoleku ja kongressiga.

E. T. Liidu puhkekodu avamine Aegviidus toimus 1. mail. Kuna samas kohas peeti ka liidu volikogu koosolek ja järgmisel päeval kongress, siis oli kohale ilmunud rohkesti liitu kuuluvate ühingute juhtivaid tegelasi.

Avaaktusest võttis valitsuse esindajana osa sotsiaalminister O. Kask. Peale ministri võtsid aktusest osa Soome trükitöölise liidu, E. Trükitöösturite ühingu ja üksikute töölisorganisatsioonide esindajad. Aktusel esines trükitöölise ühingu meeslaulukoos.

Peale aktust astus kokku liidu volikogu. Volikogu koosoleku juhatajaks valiti J. Saar, protokolljaks A. Sammul. Liidu aruanne volinikele oli esitatud kirjalt. Muu hulgas valgustatakse aruandes palgaküsimust ja kollektiivlepingute sõlmimist, mille kohta tuuakse ette:

Oleks loomulik nähe, et majanduselu paranemise ajal oleks töölistel võimalik suruda läbi paremaid palgatingimusi ja kollektiivlepingut, kuna töötute surve ei ähvarda ja tööandjad on järelandlikud. Trükitöölise praktika näitab, et selle töö juures on edukamad ülemaalsed aktsioonid, kuna üksikudel kohtadel toimepandavad aktsioonid ei oma küllaldast tuge ja julgust. See töö saaks toimuda ainult vastava keskuse kaudu, milleks on trükitöölise liit. Kahjuks pandi valitsuse poolt maksta töötlide lahendamise seadus, mis teeb ametiühingutele, samuti ka Liidule, võimatuks esineda tööliste volinikuna töötüldes. Pealegi seaduse praktiline rakendamine ei ole teinud veel kollektiivlepinguid, kuna ta on huvitatud peaaegjalikult palgavahekordade reguleerimisest, minnes kuni sundotsuseni. Seaduse takistuste tõttu ei ole liit suutnud realiseerida sel alal mingit märkimisväärset, küll aga abiks olnud kohtadel tekkivate tülide juures, andes nõu ühes või teises küsimuses. Kuna liit ei ole sel alal midagi saavutanud, siis on kohtadel trükikojad ise algatanud töötüldid. Mõned komisjoni läinud, nagu Tartus 2 töötüli, suurem osa on lahenenud kokkuleppe teel, tööandja dikteeris palga ette. Palku on tõstetud keskmiselt 5—10 protsendi võrra. Palgaaktsioone on peetud Tartus 3 trükikojas, Tallinnas 7 ja Rakveres 1, samuti ka Võrus. Vahepeal tõusnud elukallidus on suutnud alandada palkade reaalkaartust, viies selle tagasi, olgugi et palgad nominaalselt on tõusnud. Kuna aga niihästi palgatingimuste korraldamine kui ka kollektiivlepingu suurt tähtsusega tööliskonnale, siis liit, vaatamata seadusele, otsib teid nende küsimuste lahendamiseks, kasutades selleks kõiki võimalikke auke seaduses ja esinedes käitiste seljataga. Praegune püüd on saavutada parandatud töötingimusi ja maksta panna palkade alammäär, mis kõrvaldaks edaspidise palkade alandamise katse halbadel aegadel ja tööturu segimineku kõva võistluse tõttu.

Mis puutub ühingute liikmeskonda, siis va-

litseb rahulik töömeeleolu, ilma pingeta ja ilma poliitilise mahategemiseta, võimaldades ühingute juhatustele suuremat rõhku panna oma ühingu jõu tõstmisele.

Ka trükitöösturite organisatsiooniga valitseb korrekne vahekord.

Selle tulemuseks on pinge vähenemine mõlema organisatsiooni vahel, mis valitses 1928. a. ebaõnnestunud streigi tagajärjel. Trükitöösturid omas enamikus ei asu enam ühingute usaldusmeeste ja liikmeskonna tagakiusamise seisukohal ja ei tee suuremaid takistusi liikmeskonna organiseerimisel, olgugi et nad mõnes muus küsimuses, nagu töölisvanemate valimised ja töötingimuste parandamise katsed, astuvad veel tugevalt vahele, kimbutades asja algatajaid. Trükitöösturid peavad siiski vajalikuks juba eneste huvides tugeva töölisorganisatsiooni olemasolu, kuigi nad ei või mõistetaval põhjusel lubada sellel organisatsioonil kõigutada nende positsioone.

Trükitehnilise oskuse tõstmiseks antakse kolme organisatsiooni poolt välja ajakirja „Trükitehnikat“, mis ilmub 6 korda aastas. Selle ümber on koondunud trükitöösturid, meistrid ja tööliselised. Praegu ilmub ta 500 eks. tiraashis.

Liit annab juba neljandat aastat välja ajakirja „Trükitöölise“, mis pidevalt näitab tõusu. Alul levitati teda 300 eksemplaris (1934. a.), nüüd läheb teda juba 600 eks. ümber. Veel valitseb puudus ajakirja sisutäitjatest ja küllaldasest informatsioonist, olgugi et ajakirja väline ilme on paranenud ja suurenenud.

E. T. Liidu kongress peeti 2. mail. Kongressi avas liidu esimese J. Saari. Juhatajateks valiti J. Kurvits ja O. Ploom, sekretärideks Linnardi, Roorand ja Ivask.

Liidu praeguse olukorra ja tuleviku-väljavaadete kohta kanti ette A. Offenbachi kirjaltik referaat. Töötuse puhul abistamise kohta töötas juhatus välja vastava põhimääruse, mille kongress kiitis põhimõtteliselt heaks. Maksmapanemine sünnib aga siis, kui kõik liitunud ühingud on fondi heaks kiitnud. Võeti vastu ka puhkekodu kodukord.

Uus liidu juhatus otsustati valida 9-liikmeline senise 7 asemel. Uude juhatusse valiti: Saar, Luuk, Schönberg, Offenbach, Ruul, Kruustee, Jänes, Ploom ja Sammul; revisjonikomisjoni — Tõnissoo, Lind ja Ivask. J. J.

Tallinna Trükitöölise Ühingu 20-aastane.

27. mail täitus 20 aastat Tallinna Trükitöölise Ühingu asutamisest.

Organisatsiooni algidud ulatuvad veel palju kaugemale minevikku. 1905. aasta revolutsiooni tõusu mõjul hakkasid ka meie trükitöölised teid otsima oma olukorra parandamiseks. Esimese trükitöölise organiseerimise koosoleku pidas Pruvly 1905. aasta suvel. Sellest ajast peale asutati mitu trükitöölise koondest, mis aga kõik suleti peale viimase, mis ilmasõja ajal läks hingusele.

1917. aasta toob uue pöörde. 19. märtsil 1917. peeti Tallinnas ülelinnaline trükitöölise koosolek, kus pandi alus Tallinna Raamatutööstuses Töötajate Ametiühisusele. Liikme- maksu hakati võtma 27. maist 1917. a., milline päev muudetigi ühingu asutamispäevaks.

Asutamise ajal oli ühingul liikmeid 228, aasta lõpuks oli neid 437.

Salksa okupatsiooniaeg teeb ühingule ras- kusi ja viib ta varjusurma. Okupatsiooni- võimu langemisega tärcab ühingu uus elu. Ühingu alustab palgaolude korraldamist, välja kuulutades streigi. Streigitakse mitmel kor- ral ja osaliselt saavutatakse palgaolude para- nemist.

1921. a. annab tunda majanduskriis. Töö- puudus sunnib suuremat tähelepanu pühen- dama liikmete abistamise küsimusele.

1928. a. tõuseb akuutselt esile kollektiiv- lepingute kaitse ja palgatõstmise küsimus, seekord juba ülemaailmses ulatuses. Puhkeb streik, mis aga nurjub. Ühes sellega algab tagasimelek ühingu elus. Streigi lõppemise ajal oli ühingul 316 liiget, neist 164 töötut. Liikmete arv järjrest kahaneb ja peakoosole- kuid külastatakse harvemini. See ajajärk on olnud raskemaid ühingu elus. Nurjunud streik, tööandjate tagakiusamine ja meeleolu langus — kõik mõjus tagasikiskurvalt ja loo- tusetult. Organisatsiooni liikmete arv kaha- neb ja 1933. a. on ühinguks ainult 80 liiget 1928. a. 600 vastu.

1934. a. peale hakkab organisatsiooni elus uus tõus. Ühingu liikmeskond suureneb aast- aastalt. 1936. a. lõpul on ühingul liikmeid 411. Juubelipäeval ulatub liikmete arv juba 450-le.

Ühes liikmeskonna suurenemisega aktivi- seerub ka ühingu kultuuriline tegevus. Luualake kultuurtoimkond, milles on mitmed sektsioonid, nagu: raamatukogu, male, spordi, laulu, muusika, nais, bridž j. t.

29. mail toimus ühingu 20-aastase tege- vuse juubelipidustus Töölisvõimlas. Beskava osas esinesid ühingu laulukoor ja orkester. Peokõne pidas ühingu esimees A. Rebane. Tujuküllane koosviibimine kestis järgmise päeva hommikuni.

J. J.

Tekstiiltöölised palgaolusid korral- damas.

Palgaolude korraldamine, mis mõni aeg tagasi eriti silmapaistvalt päevakorral oli me- talli- ja paberitööstustes, on nüüd haaranud tekstiiltööstusi. Töötasu küsimus tekstiil- tööstustes on päevakorral olnud ka varem ja mõnes vähemas käitises on palku paranda- tud, kuid nüüd on palgavõitlus kandunud suurkäitistesse. Elukalliduse tõus annab end- ast tunda tööliskonnas ja palgaolude paran- damine tõuseb paratamatult esile. Töösturite vastutulekut palgaolude korraldamisel, eriti suurkäitistes oodata ei olnud. Olgugi, et töö- turid ise tunnistavad, et töölise palgad on tõesti madalad, kuid töötasu tõsta ei lubavat tööstuse kandejõud. Seda vastuväidet on töösturid alaliselt ette toonud ja sellepärast ei ole töölistel selle väite tõelisusse usku.

Sellest tingituna ei ole töölised käitiste ju- hatuste seletustega rahule jäänud, vaid alus- tanud palganõudmise töötülide korras.

Narva Linavabriku töölised esita- sid palgakõrgenduse nõude 5 senti tunnis kõigile töölitele. Kokkulepet ei saadud ja töötüli anti sotsiaalministri poolt töötülide lahendamise komisjoni.

Samuti Narva tekstiiltööstuse A.-s. Vila töölised nõudsid 5 senti tunnis töötasu kõrgendust. Ka siin ei lepitud kokku ja asja lahendab töötülide lahendamise komisjon.

Kreenholmi tööliskond üldkogu koos- olekul nõudis palgakõrgendamist 7 senti tun- nis. Käitise juhatus on tööliskogule tea- tavaks teinud, et nii kõrgest töötasu kõrgen- damisest ei saa juttugi olla. Veel teatas käi- tise juhatus, et enne lõplikku vastust, on neil vaja tekstiiltöösturite ühingu läbi rää- kida.

Narva Kalevivabrik kõrgendas töötasusid möödunud aasta detsembri kuul, nõnda et seal palganõudmine üldisel kujul akuutne ei ole, küll aga uues kammgarni osa- konnas, kus käitisejuhatus tööliskonna soo- vile vastu tuli ja tunnitasu 24 sendilt kõr- gendas 28 sendile.

27. mail pidas Sindi tööliskond üldkogu koosolekut, millest 816 töölisest võttis osa 437. Ka varemalt on Sindi töölised katseta- nud alustada palganõudmise aktsiooni töö- tülide korras, kuid kvoorumi puudumisel on pidanud loobuma. Sel korral läks see korda ja üldkogu võttis vastu järgmised palganõu- dused: töölitele, kes teenivad 152—175 sen- dini, kõrgendatagu töötasu 20%; töölitele, kelle palgaks 176—200 senti — 15% ja kelle töötasu üle 200 senti — 10%. Veel nõuti neile töölitele, kes elavad erakorterites, 10% võrra korteriraha tõstmist. Järeleandmisi töö- lised on nõudmiste suhtes ei kavatse teha.

Tallinnas asuvates tekstiiltööstustes on palgakõrgenduse aktsiooni oodata Balti Puuvillavabrikus. Nimetatud fabri- kus taheti ketruse osakonnas läbi viia osaline ratsionaliseerimine töölitele mitte vastuvõe- taval kujul. Ka jätab käitumine töölisega palju soovida. Praegu töötab Balti Puuvilla- vabrikus ligi 1400 töölisi.

A.-s. Vennad Tofferi käitises tõsteti töötasu ketruse osakonnas 5—10%.

A.-s. O. Kilgase juures päevatöölisete tõsteti palku 10% võrra.

Transitos palgad on võrdlemisi ma- dalad. Nii saavad poolijad 1 kroon päevas. Käesolevat ülevaatest näeme, et palga- küsimus tekstiiltöölisete hulgas on akuutselt päevakorral. Sellest on haaratud kõik suure- mad käitised üle riigi. Ei tahaks uskuda, et ka töösturitele meeldiks alaliselt töötasu ümber keerlevate küsimustega tegemist teha.

Mäletavasti, tehti aprilli algul Tekstiil- töölise ühingu poolt ettepanek Tekstiiltöös- turite ühingu, mis sisaldas kolm põhimõ- tet: 1) mõlema organisatsioonide vahelisel kokkuleppel ühtlustatakse töölise palgad kogu tööharu ulatuses; 2) vastavalt elukalliduse tõusule tõstetakse töölise palku keskmiselt 20% ja 3) kokkulepe fikseeritakse organi- satsioonide vahelise lepinguga. Ülaltoodud ettepanekut lähemalt vaadeldes paistab silma

selle mõõdukuse ja tööliste tahe läbirääkimiste teel lahendada praegu ja edaspidi ära hoida kõiki ette tulevaid konflikte. Tööliste ühingu poolt astutud samm peaks töösturitele vastu võetav olema ja Tekstiiltöösturite Ühingu peaks kiirustama läbirääkimiste alustamisega sarnase lepingu maksmapanemiseks. Kuid töösturite ühingu teadmata põhjustel venitab kindla vastuse andmisega ja see asjaolu sunnib töölist vana viisi üksikute käitiste kaupa tööta su kõrgendust läbi viima.

Tahaks uskuda, et meie organiseeritud töösturkond tunnustab organisatsioonidevaheliste läbirääkimiste teel töötulide lahendamise vajadust. Kui aga tööliste ettepaneku peale tuleb eitav vastus, siis kogu vastustus selle katse nurjumise eest langeb töösturitele ja töölistel ei jää muud teed kui töölisvanemate ja ametiühingute kaasabil oma palga- ja tööolusid parandada.

J. Jalaja.

Metallitehas „Ilmarise“ töötuli.

Aprillikuu alul „Ilmarise“ töölised, arutanud oma üldkogu koosolekul käitises valitsevaid palgalusid, otsustasid nõuda palgakõrgendust. Otsustati nõuda töötasude tõstmist kõigile töölistele 25% võrra. Peale selle nõuti tükitööde hinnakirja väljapanekut, tööhindade teatamist enne tööalgust ja tükitöö juures põhipalga tagamist.

Käitise juhatus oli nõus kõrgendama tööliste palku, kes saavad 24—28 senti tunnis, ühe sendi võrra ja ametmeestel individuaalselt, nagu seni. Tükitöö hinnad lubati välja panna tööalade kohta, kus see võimalik on.

Käitise poolt lubatud töötasude kõrgendamine töölisi ei rahuldanud ja asja otsustamine läks töötulide lahendamise komisjoni. Komisjon otsustas tööliste palku tõsta 9% ja minimaalpalga viia 12 sendi pealt 15 sendile, tükitöö hinnata enne töö algust ja tükitöö juures garanteerida tunnitöö tasu.

Kuna komisjoni otsus ei rahuldanud töölist ega ka tööandjaid, siis anti asi teistkordselt komisjoni. Uus komisjon jättis tööandjate protesti tähelepanemata ja otsustas tööliste palku tõsta mitte 9, vaid 10% võrra, võttes aluseks 1936. aasta esimese veerandi palgad.

J. J.

Vorstitöölise palgavõitlus nurjus.

Tallinna vorstitöölised, kelle olukord eriti vähe- mates vorstitööstustes oli halb, valmistusid pikemat aega oma olukorra parandamiseks, töötades ühtlasi välja esitatavaid palga- ja töötingimusi, mis lõpuks omasis kollektiivlepingu kuju. Kuna vorstitöölised enamikus olid koondunud E. Vorstija Lihatotöölise Ametiühingu ümber, siis esitas nimetatud ametiühing aprilli kuul 13-nele vähemale vorstitööstusele ühislepingu kava, sooviga, et tööstuste valdajad otseselt või oma ühingu kaudu asuksid töövõtjate ühingu läbirääkimisi pidama lepingu sõlmimise asjus. Töösturid määratud tähtajaks läbirääkimisi ei alustanud ja töölised, leides, et töötuli korras pole võimalik kollektiivlepingut sõlmida, otsustasid ühiselt kõigis töökohtades oma töölepingud üles öelda. Selleks, et seejuures arusaamatusi ei tekiks, sõlmisid kõik töölised ameti-

ühinguga lepingu ühes tagatisega, volitades ühtlasi ametiühingu juhatus palgavõitlust juhtima. Ametiühingu korraldusel ütlesid kõik vorstitöölised 30. aprillil oma töölepingud üles. Vahepeal kulutasid ettevõtjad ametiasutuste üksi, püüdes seletada, nagu kannaks töölise aktsioon poliitilist kõrval maiku. Kuna kogu aktsioon oli tööliste poolt ette võetud ainult palga- ja töötingimuste parandamiseks, siis ettevõtjate käigud ei andnud tagajärgi. 18. mail töölised peale mõne üksiku omavahelise lepingu murdja tööle ei ilmunud. Päeva jooksul kogus ametiühingu juhatus tööltloobunute meeoleu kohta andmeid, et juhu, kui töölistel on vähe usku kollektiivlepingu kogu ulatuses läbimineks, siis mõnes punktis lepingut pehmen- dada. Saadud andmete najal otsustas ühingu juhatus järeleandmisi mitte teha ja taotlema lepingu sõlmimist kogu ulatuses.

Suur oli ametiühingu juhatuse üllatus, kui järgmisel päeval, ilma omavahel nõu pidamata, hulk töölisi oli tööle hakanud. Nagu hiljem selgus, olid tööandjad, kasutades mõnede tööliste inimlikke nõrkusi, nad meelitanud tööle, lubades lepingus ettenähtud palka ja seletades, et tööliste omavaheline leping pole seaduspärane, või juhu, kui see siiski nii on, siis nemad, s. o. töösturid, maksavad tööliste eest lepingu murdmise vastu ettenähtud tagatise ametiühingule. Loomulikult ei jäänud ametiühingul enam teist teed, kui palgavõitlust lõpetatuks lugeda ja ülejäänud töölistele vabadus anda tööleasumiseks.

Käesolev palgavõitluse käik näitab kui vähe on veel sellest, kui töölised ainult on ametiühingu liikmed, kuid sealjuures ilma ametiühingulise sise- mise distsipliiniga. Ametiühingu juhatuse poolt olid kõik sammud astutud palgavõitluse edukaks läbiviimiseks, kuid liikmeskonna ühistunde puudus viis aktsiooni nurjumisele. See õppetund on vorsti- töölisele valusaks õpetuseks ja tegelik elu näitab varsti neile töölistele, kes ühistunde peale käega löid, et kasu, mis nad lootisid saada teisi töölist reetes, on ainult näiline ja kiirelt mööduv. Paratamatult tuleb neil mõne aja pärast uuesti abi otsida ametiühingult ja kogu aktsiooni alustada algusest peale.

J. Jalaja.

Tallinna pottseppade töötuli lõppes.

Ahjutöölise Ühingu üldkoosolekust 23. mail k. a. võttis osa 70 pottseppa. Koosolekut juhatas Mihkel Tarto, protokollis Lõhmus.

Palgavõitluse tulemused tegi teata- vaks ühingu sekretär R. H. Palm. Palgavõitlus, mida alustati vastavate eeltööde ja läbirääkimistega, alates juba üle kahe kuu tagasi, jõudis lõpule 21. mail, millal töötulide lahendamise komisjon tegi otsuse pottseppade töötuli asjus. Nimelt otsustati 10. juunist 1937. a. tõsta tööhinna norme 1935.— 1936. a. kehtinud kollektiivlepingu hinna- kirja tasemelt 10—15% kõrgemale. Ühtlasi teatati, et töötulide lahendamise komisjon peab otstarbekohaseks, et tööandja võtaks tööle ainult Ahjutöölise Ühingu liikmeid, kui tema käitise töolistest kuulub vähemalt ¾ nimetatud ühingu liikmeskonda, samuti, et Ahjutöölise Ühingu liikmed ei läheks tööle teiste tööandjate juure, — välja arvatud ju-

hud, kui Ahjutöölise ühingu ei ole tööandjale 3 päeva jooksul anda oskustöölisi või tööandjal sama aja jooksul tööliste loetelu.

Sellele rahuldati meie hinnataseme tõstmise nõudmine umbes 50 protsendilisel ja ülejäänud osa meie nõudmistest, nimelt kollektiivlepingu põhimõtteid, tunnustati otstarbekohasteks, kuid — ei pandud maksma.

Kogu palgavõitluse käigu ajal nähtus igal sammul, et praegune töötülide lahendamise seadus, vähemalt hooajatöö alal, nagu seda on pottsepatöö, on niivõrd raskelt käsitatav ja eluvõõras, et ta peaaegu võimatuks teeb mingisuguse palganõudmise läbiviimise juhul, kui töölised ei oma just eriti suurt organisatsioonilist distsipliini ja nende organisatsioon väga tugevat majanduslikku alust. Pole ju mõeldav, et mõne tööandja töölisel üksikult saaksid alustada või läbi viia palgavõitlust. Samuti on selge, et ühist aktsiooni saab alustada läbi suurte raskuste alles hooaja kestel ja kehtiva korra järgi talitades saab siis otsuse — nii hea kui see ongi — maksma panna alles siis, kui pool hooaega on möödas. Ka näib (väga imelikuna, et kuigi ametiühingud on täiesti legaalsed ja seadusepärased organisatsioonid, ei tohi nad ühiste aktsioonide puhul, nagu möödunud pottseppade palgavõitlus, astuda otseselt välja oma liikmete huvide kaitseks. Tuleb igasugu kaudsete volituste andmiseks ja muuks keerukaks vormiliste täitmiseks keset tööhoogaega kulutada nii palju aega ja raha, et see harilikul töölisel täiesti üle jõu käib.

Kui kõigi raskuste peale vaatamata pottseppad jõudsid (kogu selle keerulise protseduuri läbi teha, peab märkima, et see nõudis erakordset tööd, pingutust, ohvreid ja osalt õnne, kusjuures tagajärjed aga on väga piiratud. Näiteks töötülide lahendamise komisjon ei saanud maksma panna põhimõtteid, milliseid ta kui erapooletu leidis küll olevat otstarbekohased.

Sellest peame tegema järelduse, et palgavõitlus, vähemalt üksikutele juhtudel ei mahu neisse ettekirjutatud piiridesse, mis on ikkagi liig kitsad ja ühekülgised ja ei võimalda täiesti õiglase ja põhjendatud nõudmistele läbiviimist.

Palgavõitluse ajal tööliste volinikena tegutsenud ühingu liikmete töö leiti koosoleku poolt antud olukorra piirides olevat hästi tehtud ja avaldati sellele tunnustust.

Järgmisena võeti vastu ühingu Laenu-Toetuskaassa kodukord ja valiti 5 liiget kassa nõukogusse. Kassale määrati ühingu poolt kapitaliks 1000 kr. Kassa liikmeks 1 kr. kuus.

Eestimaa Töölisühingute Kesklidu kongressi saadikuteks valiti A. Mänd ja R. H. Palm.

Läbirääkimistel rõhutati organiseerimistöö pideva jätkamise vajadust.

R. H. PALM.

Tallinna Rätsepatöölise Ühise tegevuskroonikat.

Riietustöölise avalik koosolek.

Puhkepäeval, 11. aprillil sel aastal peeti ametiühingu korraldusel sihtüh. „Tallinna rahvamaja“ ruumes ülelinnaline avalik riietustöölise koosolek. Avalikul koosolekul ametiühinglane Aleksander A. Ben esimese kõnelejana käsitas töölisnõudmiste elutaset ja ametiühingute ülesandeid. Teisena käsitas ühingu asjaajaja Oskar Pärn ametiühingu päevaküsimusi teemal: „Palgakõrgenduse nõudmine ja muid riietustöölise päevaküsimusi“.

Kodu-töölise probleemi juurde asudes näitas kõneleja, millistes võimalustes majanduslikes, tervishoidlikes ja õiguslikes tingimustes elab see seaduse ees peaaegu „lindprii“, kuid üsna arvukas töölispered. Piiramata tööaeg (kuni 16 tundi), madalad ja ebaühtlased palgad, ületundide tasusid ei arvestada, töö hooajalisus, elamis- ja magamisruume kasutatakse tööruumina, haiguskindlustuse ja töökaitses täieline puudumine, palgalepingu ja palgaramatu puudumine, töötasude ebakorralik kättesaamine jne., jne. Kõik see loob olukorra, mis vajab kiiret parandamist. Kõneleja arvates tuleb ametiühingul asuda nõudma kodutöölise seaduse kiiret maksmapanekut. Vastavad seadused kehtivad suuremas osas kultuurriikides. Kuna riietustöö allal esineb palju kodutööd, tuleb ametiühingul seaduse läbiviimise aktsiooni etteotsa asuda kaasa tõmmates muude kutsealade ametiühinguid, kus kodutööd harrastatakse. Kõneleja arvates peaks väljatöötatav kodutöölise seadus sisaldama vähemalt alljärgnevaile põhimõtetele rajatud norme:

1. Tuleks kindlaks määrata kodutöölise mõiste, eriti käsitöö alal, kus kodutöölisi saadeti sarnastada puütakse käsitöösturitega (näit. käsitöösturite avalikõiguliku kutseesindus Käsitöökoja alla arvamine). Kodutööliseks tuleks kindlalt liigutada käsitöölise, kes oma kodus tilkita alusel töötab töölisenäolise tööandjale, peremehele või võtab ise seisvalt tööd vastu, kuid töötab üksi või koos oma perekonnaliikmetega.

2. Tööandja olgu kohustatud töö väljaandmise ruumis temale töötavate kodutöölise nimekirja ja töötasude hinnakirja välja panema ja palgaramatut sisse seadma.

3. Tööandjad peaksid üksikasjalikke arveid pidama kodutöölise teenistuse kohta ja neid esitama nõudmise puhul tööinspektorile kontrollimiseks.

4. Palgalise puhkeaja õiguslikuks tuleks arvata ka kodutöölised.

5. Kodutöölised peaksid kuuluma haiguskindlustuse alla ja osa saama kõikide kehtivate ja kehtima pandavate sotsiaalkindlustuste seaduste hüvedest ühistel alustel tööstöölisega.

6. Kodutöölise tööruumid tuleksid seada tööinspeksiooni ja tervishoidliku kontrolli alla.

7. Kodutöö alal esilekerkivate probleemide arutamiseks ja lahendamiseks tuleks luua kodutöö komiteed, millest osa võtaksid ka ametiühingute esindajad.

8. Tuleks kodutöölisele kindlustada elatismiinimumile vastav 8-tunnise tööga teenitav minimaalpalga korraldus, mis võimaldaks võitluse astuda talpalt ja väsitavalt pika tööpäevaga ja reguleeriks tööd nii, et seda oleks aasta ringi enam-vähem ühtlaselt.

Kodutöölised peaksid kuuluma Tööliskoja alla. Praegune Tööliskoja konstruktsioon aga seda ei võimalda, kuna koda koosneb üksnes suurkäitiste töölise esindajaist. Seepärast ei saa praegust Töölis-koda kogu Eesti tööliiskonna kutseesinduseks pidada. On palju küsimusi ja ülesandeid, mis ootavad lahendamist kodutöös. Praeguselt koja koosseisult pole loota nende tõsiselt päevakorrale võtmist.

Kõnes esile toodud ettepanekud ja soovid pannakse hääletusele ning need leiavad kokkukulunud riistetöölise poolt üksmeelselt heakskiitmist. Kohustatakse ametiühingut jätkama energiliselt tegevust nende ettepanekute teostamiseks ja elluviimiseks.

Erakorraline peakoosolek.

Samal päeval ja samades ruumides avaliku koosoleku lõppedes peeti ametiühingu erakorraline peakoosolek. Päevakorra naelaks oli palgakõrgenduse nõudmise esitamine ja vajalise aktsiooni juhtimise küsimus. Juhatuse, sotsiaaltoimkonna ja revisjonikomisjoni poolt ühiselt väljatöötatud töötasude kõrgendamise määrad esitas ühes põhjendustega asjaajaja O. Pärn. Ettekannetest selgus, et töötasude kõrgendamise nõudmist tuleb algtatada ja juhtida kolmes osas: meeste tellitud töö allal, meeste laagritöö allal ja naiste laagrimantlite töö allal.

1. Meeste tellitud töö alal otsustati töötasude nõudmisega pöörduda Tallinna Rätsepameistrite ühingu ja üksikute väljaspool nimetatud ühingut seisvate rätsepätöö töökodade poole. Nünda tunnitasadest tõi 3—5 sendi võrra, ühtlasi tunnitasadest ühtlustamist nõuda suurte ja väikeste tükkide allal. Uute töötasude kindlustamiseks nõuda kollektiivlepingute sõlmimist ametiühingu ja üksikute rätsepameistrite-töökodade vahel.

2. Meeste laagritöö alal otsustati nõuda töötasude tõstmist tükiviisi 25—35% võrra tükilt, milleks esitada uus koostatud laagritöö hinnakiri valmisriiete äridele. Nõuda uute töötasude kindlustamist kollektiivlepingutega. Töötasude kõrgendamise läbiviimisel töötada käsikäes rätsepate ühingu „Arenuga“.

3. Nais laagrimantlite töö alal otsustati töökodade omanikele esitada 1 kr. suurune palgakõrgenduse nõue nii suve- kui talvemantlilt. Uute töötasude kindlustamist nõuda kollektiivlepingute sõlmimisega.

Peakoosolek ühines üksmeelselt esitatud nõuetega ja otsustas panna palgavõitluse aktsiooni algatamise ja juhtimise juhatusele, kes nende küsimuste otsustamisel töötaks

käsikäes ühingu sotsiaaltoimkonna ja revisjonikomisjoniga.

Koosolekul astus ametiühingusse arvukalt uusi liikmeid.

Meeste laagritöö töölis streigi abil uusi töötasusid nõudmas.

Järjekordse avaliku rätsepätöölise koosoleku korraldas ametiühing 25. aprillil Töölisteatri ruumes. Päevakorras oli aruanne palgavõitluse tulemustest meeste tellitud ja naiste laagrimantli töö allal ja palgakõrgenduse aktsiooni läbiviimine meeste laagritöö alal. Aruandega esines ametiühingu asjaajaja Oskar Pärn. Aruandest selgus, et meeste tellitud töö alal on saavutatud meistrite ja rätsepätöökoda omanikega tasude suhtes kokkulepe — uued töötasud hakkavad kehtima 1. maist ja need kindlustatakse 1 aastaks lepingutega. Ametiühing tegi osalisi järeleandmisi. Nais laagritöö alal nõuti 1-kroonist palgalisa mantlilt. Pikemate läbivõtmise järgi jõuti nii kaugemale, et naislaagritöölised nõustasid 75-sendise lisaga suuremas osas töökodades, kuna vaid ühes töökodas kõrgendati töötasusid 1 kr. mantlilt. Tööhinnad on kindlustatud kollektiivlepingutega.

Kuna valmisriieteärid ametiühingu palgakõrgenduse nõudele, millised esitati kõikidele äridele kirjalikult, üldse ei reageerinud ja vabatahtlikust kokkuleppest niiviisi ei saa olla juttugi, ülelinnaline rätsepätöölise koosolek üksmeelselt otsustas alustada oma nõudmiste läbiviimiseks meeste laagritöö alal streiki. Streigi otsus astus jõusse pühapäeval, 25. aprillil kell 12 öösel. Streigiga ühines samal päeval hiljem ka rätsepate ühing „Arenu“ peakoosolek.

Ühisuse asjaajaja O. Pärn tutvustas koosolekijaid samal koosolekul uue töötulide lahendamise seadusega, mis ei tee takistusi streigiks rätsepätöölistel meeslaagritöö alal, kuna viimasel alal töötajad oma suures enamusel on kodutöölised ega oma mingit palgalepingut ega palgaraamatuid. Seadus hõlmab ainult käitise tekkivaid töötuliseid.

Streigi juhtimiseks valiti lisaks palgavõitluse aktsioone juhtinud ametiühingu regulaarseile organeile viieliikmeline toimikond järgmises koosseisus: Kallis, Pajula, Pukk, Juhkental ja Kaljola.

Pärast kolmepäevast streiki saavutati 28. aprillil ka riieteäridega töötasude tõstmise suhtes kokkulepe ja streik lõpetati 29. aprillil. Uute töötasude kindlaksmääramisel tegi ametiühing omalt pooltki vähemaid järeleandmisi. Kollektiivlepinguid ei õnnestunud saavutada, kuna mees laagritöö alal töötajad on senini kõige nõrgemini organiseeritud, võrreldes mees-tellitud ja naislaagrimantlite töölisega.

Kokkuvõte palgavõitluse tulemustest meeste tellitud töö alal:

Tunnihinnad tõusid tükitöö alusel suurte tükkidel (pintsakud, palitid jne.):

I klassis — töökojas 36 sendilt — 40 sendile; väljas (kodus) töötaja 45 s. — 50 sendile; II klassis — töökojas 32 sendilt — 35 sendile; väljas (kodus) töötaja 40 s. 45 sendile; III klassis — töökojas 27 s. — 30 sendile; väljas (kodus) töötaja 33 sendilt — 36 sendile.

Vestil ja pükstel tükitöö alusel tõusis töötasu:

I klassis — töökojas 34 sendilt — 36 sendile; töötaja kodus 43 sendilt 45 sendile; II klassis — töökojas 30 s. — 32 sendile; töötaja kodus 38 s. — 40 sendile; III klassis — töökojas 26 s. — 27 sendile; töötaja kodus 31 s. — 33 sendile.

Töötasu tõus vestil ja pükstel on suhteliselt väike, sest ametiühingu ümber on üsna vähesel arvul kogunud pükssi- ja vestirätsepaid. Nõrga organiseeritud seljatagusega selle töölisi alal ei suutnud ametiühing paremaid töötasusid meistritele peale suruda. Ka on viimasel ajal palju naistöötajaid siirdunud vesti- ja pükstetöö alale, mis muutunud tööturu kitsaks ja tööjõu seetõttu odavaks. Ja just odavasti töötajad on kõige raskemini organiseeritavad.

Uute töötasude kindlustamiseks sõlmiti umbes 30 tariiflepingut, millega ühinenud valdavam osa I ja II klassi tööandjaid ja osa III klassi meistreid-ettevõtjaid. Uued töötasud kehtivad alates 1. maist s. a. Tunni-tariif jäeti kokkuleppel kehtima endisel kujul. Suurte tükkide alal saavutati 1928. a. suur-streigiga maksmapandud palgatase.

Naiste laagritöö alal. Kuna naiste laagrimantlite töö enamikult on töökodadesse kandunud, tuli ametiühingul siin töötüli algatamisel toimida uue töötüli lahendamise seaduse toimide ja juhtnööride kohaselt. Ametiühingu juhatus soovitas naistöökodade töölistele anda töötüli algatamiseks ja palgakõrgenduse läbiviimiseks vastav kirjalik volitus ühingu esimehele A. Ojale ja asjaajajale O. Pärnale. Volitused astusid kohe volituste saamisest läbivõetud töötasudega ja paari-päevase läbirääkimise tulemusena saavutati 75-sendiline tasukõrgendus mantlilt enamikus töökodades, kuna ühes töökojas viidi läbi kroonine palgatõstmine. Töötasud kindlustati kõikides töökodades kollektiivlepingutega, milliseid on arvult 9 ja need hõlmavad umbes 200 töolist. Töötasude kõrgendamise teostati eranditult kõikides nendes töökodades, mille töölised kuuluvad ametiühingusse ja ametiühingu usaldusmeestele andsid volituse aktsiooni läbiviimiseks. Uued töötasud on paari erandiga kr. 5.50 kevad- ja suviamantlilt ja kr. 6.— talvemantlilt, ja hakkasid kehtima 27. aprillil.

Kevadine palgakõrgendus aktsioon jätis siiski puudutamata veel ka väiksemaid töökodasid, kus küsimus päevakorrale kerkib uue tööhoaja algul.

Meeste laagritöö töötasusid tõsteti streigi puhul määradel, mille järele tööliste töötasu tõuseb üksikutele esemetel 20—35%—ni. Kollektiivlepinguid ei suudetud saavutada. Uued laagritöö tasud tähtsamaalt esemetel on alljärgnevad:

1. Pintsak	kr. 8.—
2. Püksid	„ 2.—
3. Vest	„ 1.50
4. Suve palitu	„ 10.25
5. Sügis	„ 10.25
6. Talve	„ 11.50
7. Talve „ nahkkaera	„ 13.50
8. Ulster	„ 11.75
9. Jope vateeritud	„ 11.75
10. Jope vateeritud, nahkkaera	„ 13.75
11. Kasukas	„ 18.—
12. Jope kasukas	„ 14.50

Ametiühing tahab jätkata energiliselt ka meeslaagritööliste organiseerimist, et palgaolude parandamise aktsiooni korraga suuremate organiseeritud jõududega.

Pesumõblemistöökodade tööliste organiseerimine on tõusnud konkreetset pävakorrale. Palgad selles tööharus on võimalult madalad ja töötingimused viletsad.

O. Pärn.

E. Nahatöölise Liidu kongress.

Eesti Nahatöölise Liidu 2. kongress peeti 30. mail Tallinnas, Maakri t. 15, Tallinna Nahatöölise Ühisuse ruumes.

Kongressil oli esindatud Tallinna ühing 6, Tartu ühing 7, Viljandi, Pärnu, Narva ja Rakvere ühing igüks 2 esindajaga, seega kokku 21 esindajat maksimaalse 24 asemel.

Kongressi juhatajaks valiti A. Pank ja M. Öunpuu Tartust, sekretariaati R. Jõulu Tallinnast, O. Hirsch Tartust ja G. Villemson Pärnust.

Liidu aruandest selgus, et Liidu tegevus pole olnud edurikas, vaid on olnud tagasimeinekut. Liidu liikmet arv, mis 1. jaan. 1936. a. oli 871, on langenud 31. det. 1936. a. 656 peale. Liikmete langus on olnud iseäranis suur Tallinnas, Pärnus ja Rakveres, kus languse % on 52—74. Teistes ühingutes on liikmete arv püsinud või isegi tõusnud. Edukam on olnud Tartu ühingu tegevus, kus on liikmete arv tõusnud 112 pealt 260 peale.

Aruande ära kuulanud, otsustas kongress tunnustada Liidu juhatus tegevuse mitte rahuldavaks, sest ta pole kasutanud kõiki võimalusi Liidu tegevuse arendamiseks.

Kohapealsetest aruannetest selgus, et ametiühingute tegevuses on olnud tagasimeinekuid mitmesugustel põhjustel. Tähtsamad neist oleksid juhatus tagasihoidlikkus ja praegu makev kindluseta olukord ametiühingutes uue ametiühingute seaduse ootel. Töötasud jätaavad igal pool soovida. Palgaolusid on suudetud ainult mõnel üksikul korral parandada ja sedagi väiksel määral ning kollektiivlepinguid pole kuski suudetud maksta panna, ehkki seda on püütud.

Väga palju on nurinat tekitanud kodus palgalise vahekorras töötavate kingseppade arvamine Tööliskoja asemel Käsitööstuskoja alla, mis ei leita olevat õiglane.

Peale selle teatati, et kohtadel väga palju rikutakse töökaitse seadusi. Siis leiti veel tarviliku olevat kõigi palgaliste tööliste arvamist töökaitse seaduste alla. Soovitati ka sundorganiseerimise kohustus maksmapanekut seadusandlikul teel. Läbirääkimiste lõpul võttis kongress vastu üksmeelselt järgmised resolutsioonid:

Kongress konstateerib, et nahatöölise organi-
seerimise teeb raskepäraseks mitmete paraleelsete
nahatöölise organisatsioonide olemasolu. Sellepärast
tulevad liita kõik kohtadel asuvad nahatöölise orga-
nisatsioonid.

Tööliskoja seadust tuleks muuta nii, et see koon-
daks enese alla kõik palgalised töölised. Käsitöös-
koja alt äridega palgavahekorras olevad töölised
(käsitöölised) tunnustada Tööliskoja alla kuulu-
vateks.

Nõuda Eestimaa Töölisühingute Keskkliidus nor-
maalse olukorra jaluleseadmist.

Sotsiaalseadusandluse alal nõuda 8-tunnilise töö-
päeva kaitset ning haiguskindlustuse laiendamist kõigi
palgatöölise kohta.

Tuleb luua ametiühingute juure revidentide insti-
tuut ja töökaitse seaduse rikkumiste avastamine üles-
andeks teha ametiühingutele.

Palgavõitluse korraldamise alal nõuda ametiühin-
gutele täielist palgavõitluse korraldamise vabatust.

Nõuda töövahetalituse andmist ametiühingutele
seadusandlisel teel.

Kassaaruanne kr. 135, 25 suuruses, ülejäägiga
kr. 107,05 ja 1937. a. eelarve kr. 200.— kinnitati
ühel häälel. Liikmemaks otsustati alandada 50
sendi pealt liikme kohta aastas 30 sendi peale,
kuna rahvusvahelise nahatöölise sekretariaadiga
liitumisest ei saanud asja vastava loa mittedaamist
pärast.

Mõnede liikmete poolt oli üles tõstetud Liidu
lahkumise küsimus Eestimaa Töölisühingute Keskkliidus.
Hääletusel jäi see küsimus suurde vähe-
musse.

Liidu juhatusse valiti: J. Mark, A. Rääk,
B. Fuchs ja R. Jõulu Tallinnast, J. Tepper
Rakverest, M. Öunpuu Tartust, T. Toonik
Viljandist, E. Kaljuvee Narvast ning G.
Villemson Pärnust; revisjonikomisjoni: A.
Pank, G. Tens ja O. Hirsch Tartust.

Juhatus jaotas peale kongressi ametid järgmi-
selt: esimees — J. Mark, abid — M. Öunpuu
ja T. Toonikus, sekretär R. Jõulu ja laekur
B. Fuchs.

A. P.

Tallinna Nahatöölise Ametiühinguse juubel.

Tallinna Nahatöölise Ametiühing pühitses
23. mail s. a. Tallinna Läti klubi ruumides oma
kümneaastase tegevuse juubelit. Juubel algas kell
1 p. l. piduliku koosolekuga, millest võttis osa
umb. 35 liiget. Koosolekul andis kirjatoometaja
R. Jõulu üksikasjaliku ülevaate ühingu tegevus-
est kümne aasta jooksul, märkides, et ainult 10
liiget on ühingu algusest siiani vastu pidanud
vintsutustele, kuna teised on kõik ajajooksul lah-
kunud ja asemele on tulnud uued. Viimasel ajal
on jälle ühingu tegevuses märgata edu, liikmeks on
astunud kogu rida nahatöölisi.

Edasi järgnesid tervitused E. Töölisühingu
Keskkliidu ja ühingu Rakvere osakonna esindajate
poolt. Viimase poolt anti juubeli puhul ühingule
üle ka hõbepeeker. Kirja ja telegraafi teel terti-
tasid Tööliskoda, Viljandimaa Jalaõutöölise
Ühing ja Tartu Nahatöölise Ühing.

E. Nahatöölise Liidu kongressi saadikuteks
valiti J. Juhkamson, J. Mark, R. Jõulu,
B. Fuchs, A. All ja A. Priks.

Läbirääkimiste all toonitati palgalise puhkeaja

laiendamise vajadust nahatöölisele, samuti 8-tun-
nise tööpäeva maksmapanekut viimaste kohta.
Edasi peeti tarvilikuks, et tööinspektori juure mää-
ratakse ametisse ametiühingute poolt esitatud kandi-
daatide hulgast kontrollametnikud, kes kontrollik-
sid töökaitse seaduste teostamist kutseala piirides.
Ka peeti soovitavaks, et ka nahatöölisel keela-
taks korterites töötamine nagu juukselõikajatelgi,
nii et ettevõtjad oleksid sunnitud asutama vasta-
vad töötoa.

Peale lõunat kella 4 ajal algas juubeli puhul
korraldatud ühine koosviibimine lauas.

K.

Tallinna nahatöölise elust-olust.

Sõdade laastav mõju hävitas meil jalaõu-
de alal palju oskustöölisi. Kui siis viimaks
sõdade ajajärk oli möödas ja nõudmised töö
järgi suurenesid, andis jalaõude valmistami-
ne päris rahuldavat elamisvõimalust selle ala
töölisele.

Ka suurte vabrikute asutamine ei teinud
algul kuigi palju konkurentsi, sest nende töö
oma kvaliteedilt ei rahuldanud tarvitajaid.
Seepärast ka õppinud kingsepatöölised eelis-
tasid käsitöölisena töötamist. Vaevalt 10%
vabrikutöölisest olid õppinud kingsepad.
Vabrikutesse valgusid enamalt jaolt ametme-
hed teistelt aladelt. Mõnenädalane töötami-
ne ühe pisikese osa peal kasvatas varsti välja
oma ala spetsialisti, näit. kloppija, tallapa-
panija, kontsategija, schnittija jne., kellest väl-
ja kujunes vabriku kaader. Selle hulgas oli
ainult üksikuid, kes saapa või kinga algusest
lõpuni valmis oskasid teha.

Aeg-ajalt vabrikute täiendamine ja kaadri
väljaõpetamine parandas ka tunduvalt saa-
duste väärtust, eriti väljanägemise osas, ja nii
hakkas vabrikusaadus ikka rohkem ja rohkem
tarvitaja nõudeid rahuldama. Nüüd hakkas
ka maad võtma töö vähenemine käsitöölisel,
mille tagajärjel muutusid vahekorrad. Käsi-
töölise soovis pääseda vabrikusse, sest ka
vabriku palgad olid tõusnud kõrgemaks. Ka
asus käsitöölise võistleva vabrikuga saaduste
hinna alandamise teel. See võistlus kestis
niikaua, kuni viimaks 16-tunnilise tööpäevaga
teeniti 2—3 krooni. „Kangem“ mees asus ka
ekspluateerimata alaealisi, keda kasutati lihtsa-
mate tööde peal ja kellele maksti siis pika
tööpäeva eest ka 50 senti päevas.

Kuna töölisi kurnamise vastu kaitsta suu-
dab kõige paremini tugev ametiühing, siis asu-
ti ka 1927. a. (suletud organisatsiooni aseme-
le) uue ametiühingu ellukutsumisele, mis ka
teostus. Asutatud ametiühing jälgis seda
arengut tähelepanelikult, tegi küllaltki selgi-
tust, küll suulist ja kirjalikku, omati aga ra-
huldavaid tulemusi see ei annud. Tallinna
ühingu liikmete arv on keskmiselt püsinud ik-
ka 100 liikme ümber, tõustes vahel ka üle
200, samas jälle langedes alla 100. Vapside
liikumise haripunktil oli liikmeid ühingusse
järele jäänud veel vaid 35!

Palgavõitlusest ja selle tarvilikkusest oli
palju kõneldud ja 1935. a. kevadel tõusis
ametiühinglaste hulgas streigimõte tõsiselt
päevakorrale. Seda mõtet käsitati ka organi-
seerumata hulgas, kes ka seda tarvilikuks
pidasid.

Ametiühing alustaski streiki 1935. a. kevadel. See oli küll metsik streik, kuid seda õnnestus siiski lõpetada võiduga, sõlmida kollektiivlepinguid peaaegu kõikide mehaaniliste abinõudega töötavate ettevõtete, saapakaupmeestega ja ka suure hulga käsitöökodade valdajatega.

Streigi tagajärjel paranesid küll tööhinnad, kuid mitte kauaks. Kuna peale streiki asutati kogu rida uusi mehaanilisi tööstusi, milliseid ametiühingul ei läinud korda lepinguvahekorda tõmmata, siis oli juba aasta lõpul kuulda, et need teevad tööd äridele odavamalt kui äride lepingud ette näevad. Samuti oli sisse sõitnud provintsilinnadest kingseppi, kes odavama tasuga tööle asusid. Nende kuulduste tõepärasust ei läinud ametiühingul korda selgitada, kuid kui 1936. a. algul lepinguid ülesütleva hakati, siis selgus, et ülesütlemise põhjused olid samad, s. t. et tehakse tööd odavamalt kui kollektiivlepingus ette nähtud.

Ametiühingul puudusid võimalused lepingute uuendamiseks või üldse millegi ettevõtmiseks, sest vahepeal oli juba 1000-liikmeliseks kasvanud ühing 1935. a. lõpuks langenud 400 peale. Seisis ees uus organisatsiooniuülesanne. Teiseks võis palgavõitluse ajal tähele panna, et see üksikus linnas võib kergesti ebaõnnestuda ja sellepärast edaspidi on tarvilik streigist kõnelda üleriiklikus ulatuses. Nimelt võis palgavõitluse ajal tähele panna, et Tallinna streigi ajal toodi tööd sisse provintsilinnadest ja provintsistreikide ajal viidi tööd Tallinnast, kus juba streik lõppenud oli. Need asjaolud tegid tarvilikuks üleriikliku organisatsiooni ellukutumise, mida ka asuti teostama ja millise organisatsiooni põhikiri 1936. a. veebruaris registreeriti.

Uue põhikirja alusel kutsuti kokku Eesti Nahatöölise Liidu 1. kongress 15. märtsil 1936. a., kus aga selgus, et palgavõitlust üleriiklikus ulatuses 1936. aastal korraldada ei saa, sest esiteks selle ettevalmistuseks puudus aeg ja teiseks kollektiivlepingud olid teistes linnades veel maksvad ning nende tähtsajad mitmesugused.

1936. a. aga tegi edaspidised palgavõitlused veel raskemateks asjaolude, et streigile õhutamise tehti karistatavaks. Töötulide lahendamine komisjoni kaudu osutub kingsepa tööalal aga peaaegu võimatuks. Neil põhjustel tuli loobuda streigist.

1936. a. kestel paljudes ettevõtetes vähendati veelgi palkasid, hoolimata sellest, et elukallidus üldiselt tõusis.

Arvamised ja mõtted paisati segi ka kodade loomise läbi. Ühelt poolt oodati Tööliskoda, kes pidi siis hakkama korraldama tööliste asju. Kui koda oli loodud, selgus aga, et nahatöölised koja alla üldse ei kuulu, sest suuremalt osalt töötavad nad vähema tööliste arvuga käitistes kui seadus ette näeb. Ametiühinglased olid ka algusest peale kodade vastu. Ainukeseks organisatsiooniks, kes tööliste huve kaitsa oskab, suudab ja tahab, jääb ikkagi ametiühing.

Tööliskoda oli ametiühingule õnnetuseks ka selle tõttu, et ta valimised, mida toimetati mööda minnes ametiühingust, kutsusid esile arusaamatusi ja tüülsid ametiühingule tegelas-

konna keskel, luues soodsaid eeltingimusi liikmeskonna langemiseks.

Teiseks mõjus Tallinna Nahatöölise Ametiühingu tegevusele veidi pidurdavalt ka E. Töölisühingute Keskliidu juhatuse tagandamine.

Kõik need asjaolud on kasvatanud usaldamatust ametiühingu vastu, nii et 1936. a. lõpuks oli liikmete arv langenud juba 160 peale.

Liikmete arvu langust tuli ette ka provintsiühingutes. Nii langes Tallinna ühingu Rakvere osakonna liikmete arv 1935. a. lõpul olnud 85 pealt 1936. a. lõpuks 40 peale. Pärnu ühingus langes liikmete arv 112 pealt 34 peale. Narva ühingus, kus samuti valitsesid sisetülid, tuli ka ilmsiks liikmete arvu langus. Viljandi ühing on suutnud oma peret alal hoida, kus liikmete arv 107 pealt kasvas 112 peale. Ainult Tartu ühingu tegevust saab rõõmustavalt märkida, sest seal on liikmete arv 117 pealt kasvanud 260 peale.

Seesugune tagasiminekk liikmete arvus peab kohustama kõiki juhatusi aktiivsele tegevusele. E d a s i v o i d u n i!

Meie eneste käes seisab meie saatus, seepärast veel kord: koonduda oma ühingutesse olgu meie esimeseks nõudeks ja loosungiks,

Peame saama ise tööpalkade määrajaiks!
Kadu 1-kroonistele päevapalkadele!

R. Jõulu.

Tallinna toidu- ja maitseainete-töölise edukas tegevus.

9. mail s. a. peeti Tallinna Rahvamaja ruumes E. toidu- ja maitseainetetöölise ametiühingu korraline peakoosolek. Koosolekut juhatasid A. Kull ja J. Kruusimägi, protokollisid Ed. Loot ja J. Nahkur.

Tegevusearuandest selgus, et juhatuse on korraldanud 1936. a. jooksul 18 organiseerimise koosolekut. Ühingu juure on ellu kutsunud iseseisvad pagari-, leivatöölise ja šokolaadi-, kompveki- ja biskviiditöölise osakonnad, kes juhatuse kaudu algatatud organiseerimise töö jätkavad. Organiseerimise töö tulemusena on liigete arv kasvanud neljakordseks. Käitistes, kus puudusid siiaajani töölisnõukogud ja töölisvanemad on need valitud ja osa valimisi pooleli. Töölisele on suudetud selgeks teha kutseühingu tähtsus. Leivatöölised on ametiühingu kaasabil omi palku parandanud. Šokolaadi-, kompveki- ja biskviiditööstustes töötavate tööliste töötasu on madal ja ei võimalda töölisele korralikku elamist. Ka siin on juhatusel korda läinud palgaalusid veidi parandada, kuid sellest on töölisele ikkagi vähe. Raskusi tekitab siin provintsis asuvad maiusainete tööstused, kes turustavad oma kaupa odavamalt kui Tallinnas asuvad tööstused ja seda just töölise madalate palkade arvel. Provintsi maiusainete tööstustes töötavad töölised tuleb esijoonel koondada ametiühingute ümber, siis vast on kergem ka Tallinnas töötavate tööliste töötasu tõsta.

Möödunud aastal nõudis pagaritööstuse öötöö keelu seaduse järelvalve teostamine ühingult kulusid ligi kr. 150.—. Uue keel-

seaduse kehtimahakkamisega 1937. a. peale on seaduse rikkumine peaaegu kadunud. Tööinspektsioon suudab kõikides pagari- ja leivatööstustes nüüd järelevalvet teostada, kuna tööinspektsiooni koosseisu Tallinnas suurendati. Siiski oleks tarvilik asjatundja assistendi ametisse kutsumine tööinspektsiooni koosseisu. Ehkki pagari- ja leivatööstustes enam massilist öötöö keeluseadust ei riku, siiski tuleb ette teiste töökaitse seaduste rikkumisi ja õige rohkesti.

Tubakatöölise osakonna ellukutsumisega, mis hiljuti teostus, on koondatud Tallinnas kõik toidu- ja maitseainete tööaladel töötavad töölised ametiühingu ümber. Jääb vaid soovida, et osakonna juhatused ja usaldusmehed ühingu juhatuse poolt algatatud organiseerimistööd jätkavad ja eeloleval aastal kõik töölised koondavad ametiühingusse.

Organiseerimistöö tulemusena on rahaline läbikäik kolm korda suurem kui 1936. a. eelarves ette nähtud. Peab mainima asjaolu, et 1936. a. liikmemaksudest on esmakordselt suudetud tasuda kantselei- ja organiseerimise kulud ning ruumide üür.

1937. a. eelarves on ettenähtud palgalise asjaajaja koht. Arvesse võttes töö rohkust, erti viimasel ajal, on palgaline asjaajaja hädatarvilik. Peakoosolek kinnitas 1937. a. eelarve juhatuse poolt esitatud kujul.

Ühingu juhatust valiti 9-liikmeline. Soovitati et igalt tööalalt oleks esindus juhatuses. Nagu valimise tulemustest selgus, ongi kõik tööalad saanud esinduse uude juhatusse. Häälte järjekorras valiti juhatusse: Ed. Loot, M. Esmann, A. Sepp, J. Nahkur, J. Kruusimägi, A. Seks, A. Kull, B. Sürje ja J. Mägestik. Juhatus jagas ametid järgmiselt: esimees A. Kull, abid J. Kruusimägi ja A. Sepp, sekretär Ed. Loot, abid J. Nahkur ja A. Seks, laekuriks J. Mägestik ja abiks B. Sürje, varahoidjaks M. Esmann. Revisjonikomisjoni valiti: V. Hanson, J. Väljataga ja J. Rohtla.

Otsustati asutada kultuurtoimkond, kes hoolitseb meelelahutuste eest, korraldab kursusi, loenguid jne. Toimkonda valiti: M. Esmann, J. Rohtla, J. Vellemae, V. Kull, J. Kariler, V. Sõber ja A. Proos.

Endisele E. Töölisühingute Keskliidu sekretärile L. Metslangile, kes viibib Taagepera sanatooriumis, otsustas peakoosolek määrata tema ravikulude katteks lkr. 50.—.

Koosolek oli asjalik ja töökas.

*

22. mail s. a. peeti Tallinna pagari- ja leivatöölise ühine koosolek. Kuna pagari- ja leivatöölise huvid on lähedalt üksteisega seotud, siis otsustati pagari- ja leivatöölise iseseisvad osakonnad E. toidu- ja maitseainetetöölise ametiühingu juures ühendada ühiseks osakonnaks. Osakonna juhatusse valiti: J. Kariler, H. Kalm, A. Irjas, H. Holat ja J. Vilmer.

Nuriseti, et pagaritööstuse öötöö keeluseaduse konventsioonis ettenähtud 7-tunnilist öörahu ei ole praeguse öötöö keeluseadusega töölisele kindlustatud. Kehtiv seadus näeb

ette, et sellele töölisele, kes puhkepäeval eel- töid teeb, on kindlustatud järgmisel nädalal 36 tunniline puhkeaeg, kuid seda nõuet ükski tööstus Tallinnas ei pea. Uue seaduse kehtimahakkamisel võimaldas üks Tallinna soliidsemaid tööstureid oma töölisele seaduses ettenähtud puhkeaja nädala sees, kuid hiljem loobus sellest.

Eeltähendatud küsimuste lahendamine jäeti uue juhatuse hooleks, kes koos ühingu juhatusega need punktid peatselt peab kõrvaldama.

Palju nurinat tekitas leivajahu segamine maisiga, kuna selle tagajärjel ei saa korralikke saadusi valmistada ja turustada.

*

E. toidu- ja maitseainetetöölise ametiühingu juhatust palkas ühingu asjaajaks Ed. Loot'i, kes on ühtlasi ka ühingu sekretär.

*

Paljude liikmete soovil üüris E. toidu- ja maitseainetetöölise ametiühingu juhatust oma liikmeskonnale ja nende perekonnaliigetele suveks puhkekodu Kiisal asuvasse Kääri tallu. Nüüd on liigetel võimalus kasutada seaduses ettenähtud 7-päevalist puhkust ühingu puhkekodus. Samuti kasutavad puhkekodu töölised, kes soovivad nädala lõppu veeta vabas looduses. Puhkekodu asub jõe kaldal metsa sees ja Kiisa jaama lähedal. Kuna sõit on võrdlemisi odav, edasi-tagasi 85 snt., ja koht linna lähedal, siis on puhkekodu kasutajaid õige rohkesti. Uue üritusega on ühing jõudnud sammu edasi, ehkki puhkekodu ei ole kaugeltki eeskujulik ja mugav. Edaspidi ehk avaneb võimalus paremat puhkekodu soetada.

Ed. Loot.

Uusi töölisvanemaid Tallinna tubakatööstustes.

Tubakatööstust a.-s. „Sirenas“ valiti töölisvanemaks Anatoli Domaškin, kes on kauemat aega selles tööstuses töötanud. Tööliskond loodab käitisevanema kaudu oma palga ja töötingimusi korraldama hakata.

*

A.-s. „Laferme“ tubakatööstuses valiti töölisnõukogu liikmeteks V. Tedre, V. Arbet ja A. Valliste.

Tööliskonnaasutuste seaduse kehtimahakkamisel valiti a.-s. „Laferme“ tubakatööstuses töölisnõukogu, kuid paari aasta möödumisel ei tulnud valimised enam toime sellepärast, et tööliskond jäi passiivseks ja töölisnõukogu ei pidanud sidet oma kutseala ametiühinguga.

Valitud nõukogu kavatseb nüüd kontaktis töötada E. Toidu- ja Maitseainetetöölise Ametiühinguga.

E. L.

Elektrikute päevamuredest.

Kui jälgida elektri alal praeguseid töölusid ja töötajaid, siis ühest küljest ei tohiks tööjõu puudus paika pidada, teisest küljest peab aga siiski tunnistama tõsiasja, et meil tundub puudus õppinud tööjõust.

Elektri alal on mitmed erinevused, mida kahjuks isegi need asutused, kes selle alaga tegelikult kokku puutuvad, ei ole suutnud selgelt määritleda. Näiteks tunnistuse väljandmisel on ka töösukasametil olnud küllalt peamurdmist, millise tunnistuse ühele või teisele välja anda. Et siinjuures sageli eksiti, on paratamatu.

Paratamatu on ka see nähe, et on täiesti õigustatult saadud õppinud tööliste tunnistuse, kuid tunnistuse omanik, elektrikute ala mõiste järele, igakord ei ole veel õppinud tööline, vaid suurem enamus on seda ainult teatud alal, näiteks kas juhtmete paigutuses (installatsioon), töstetoolidel, mähkimistel, õhuliinidel jne. Eestis leidub vaid $\frac{1}{5}$ neid tööjõude, kel teadmised on sise- ja välisjuhtmetest, ühtlasi ka maakaablitest ja elektrimasinatest. Seda kahjuks peamiselt küll selle tõttu, et puuduvad vastavad praktiseerimise võimalused. Samuti lonkab ka teoreetiline külg suuremal enamusel, mis küll nii väga oluline ei ole, kuid mõnesugused algmõisted peaksid kindlasti teada olema. Et elektri alal arvestused väga tähtsad on, siis peab loomulikult olema elektrikul vähemalt algkooli haridus. Kutsevalikul kahjuks need kõige tähtsamad ja olulisemad punktid unustatakse kas teadlikult või teadmatusel. Selle tõttu meil on tööjõudu külluses ja ei ole ka. Millest on tingitud säärane nähe?

Vaatleme kõigepealt õppimise võimalusi. Tehased ja vabrikud suudavad aastas vastu võtta kogu Eestis uusi õpipoisse umbkaudsete andmete järgi 100—120. Teame ka, et iga teine koolist tulnud noor esimese hooga tahaks tööle asuda elektrotehnika tööalal. On ka küllalt neid vanemaid, kes ise püüavad suruda noort ametialale, mis temale iseloomult ei sobi.

Et tehased ja vabrikud kuigi suutelised ei ole õppinud vastu võtma, jääb ainuke tee pöörata äride ja ettevõtjate poole. Kuidas seal õppida saab, on iseküsimus. Harilikult on õpipoiss seal kui odav tööjõud, keda seni kasutatakse kui tööd on. Töö on aga juhuslik ja hooajaline. Kellel siis püsi ja jõudu on, katsub end soetada mõne teise ettevõtja juure. Leiab ta aga, et on suuteline mõne valgustuspunkti üles seadma, hakkab katseid tegema omal käel. Nii areneb tööjõud, et hiljem oma puudulikkuse teadmist edasi anda uutele noortele. Ajajooksul on ta küll praktiseerinud end välja, aga ta teadmised jäävad ainult selleks, kuidas juhtmeid seinaga panna. Elektrikute ühingu, olles selles täiesti teadlik, on püüdnud igati sääraseid nähteid kõrvaldada, on püüdnud ka aidata kaasa tehniliste teadmiste tõstmiseks, mis aga ei ole küllaldaselt poolehoidu leidnud. Ei osata hinnata paremaid teadmisi ja ustakse enesel küllalt tarkust olevat. Tõsi on küll see, et meil ei hinnata paremaid tööjõude ja seda võib ütelda eriti meie kuulsakssaanud õlikivitööstustele. Nõutakse ikka ainult häid ja õppinud töölisi, tasu on aga säärane, mis vastab õpipoisile. Kas siin on loota õppinud tööjõu juurekasvu? Nii ei ole kellelgi huvi ega tahtmist enese arendamise peale rõhku panna, sest see vaev jääb nii kui nii tasumata, eriti kui see vaev ei ole väike. Elektro-tehnika oma kiire arenemise

tõttu lükkab kõrvale nii mõnedki juba õpitud töö käsitamise viisid. See üksi juba nõuab tähelepanu ja vaeva, et mitte kõrvale jääda. Ei anta aga selleks võimalust, ei pöörata selle peale tähelepanu, võib tulla aeg, kus tõesti ei leidu elektrikuid, kellele võiks usaldada jõu- jaamu ja tööstuse masinaid.

Et olukord nõuab ümberkorraldamist, on igale selge, kes elektrialaga tegemist teeb.

Elektrikute ühingu juhatus, arvestades tegeliku elu nõudeid, peab soovitavaks:

1. et kõik elektrikud, kes töötavad madal- ja kõrgepinge elektrialal, oleksid ühingu liikmed;
2. tööle võib võtta ainult ühingu liikmeid;
3. omal käel töid hankida võivad ainult need, kes omavad kutseoskuse tunnistuse;
4. õpipoisse võivad pidada ainult need, kes kindlustavad tema väljõppimise;
5. jõujaamas, mis on üle 25 klw., võib järelevaatajaks-juhatajaks olla ainult kutsealine elektrik;
6. omavalitsuste juure kuuluvates elektrivõrkudes võib töötegemise lubasid välja anda ainult neile, kes omavad meistri või õppinud tööliste tunnistuse ja kes tegelikult tööd juhi-va ja teevad;
7. elektri kutseala kui elukardetavam ja vastutusrikkam tööala tuleb viia 1. kategooria alla;
8. kindlustada õppinud töölistele tööstustes alammääraks 50 senti tund;

ärde ja ettevõtjate juures, kus hooajaline töö, alammääraks 60 senti tund.

Meil on liialt vähe tähelepanu pööratud elektri kui tähtsama tööharu peale ja see tähelepanematus annab juba ühel kui teisel pool end tunda. Oleks viimane aeg seda tõsiselt võtta, et mitte hiljem tõsta küsimust üles: „Meil puuduvad asjatundjad, toome välismaalt.“

O. Gerber.

Tartu Elektrimontööride Ühingu sõl- mis kollektiivlepingu.

Neil päevil sõlmis Tartu Elektrimontööride Ühingu kõigi Tartus asuvate elektriäridega kollektiivlepingu. Lepingu sõlmimisega tõusid tööliste töötasud tunduvalt. Nii tõusis tunnitöö tasu 35 sendilt 40 sendile ja tüki-
töö 125 sendilt 200 sendile punktilt. Lepingu kohaselt antakse tööd ainult ühingu liikmetele ja lepingu tähtpäevaks on 1. juuli 1938. aasta. Lepingust lahtiütlemiseks ettevõtjate poolt on vajalik $\frac{2}{3}$ lepingule allakirjutanud ettevõtjate arvust. Samuti on ette nähtud tagatised lepingu tingimuste vastu eksimise puhul.

Kollektiivlepingu sõlmimisega on ametiühingu liikmete arv tugevasti tõusnud.

A. P.

Tartu Tölisühingute Keskliit tegeleb omaabi küsimustega.

Tartu Tölisühingute Keskliit pööras kevadel Riigi Metsatööstuse poole palvega, et moodunud aasta eeskujul ka käesoleval aastal müüduks talle riigi metsast taksihinnaga küttepuid, mille peale nüüd on Riigi Metsa-

tööstusest saanud teade, et keskliidule müüakse 3000 rm. puid.

Keskliidu nõukogu ja ametiühingute juhatuste ühisel koosolekul otsustati lubatud puud osta ja juhatusele tehti ülesandeks selleks eeltöö tegema hakata.

Eelmisel aastal suutis Keskliit liikmetele müüa puid 75 senti rm. odavamalt kui müüb seda kohalik Riigi Metsatööstuse laoplat, rääkimata vabaturu hindadest. Käesoleval aastal lähevad eelkalkulatsioonide järele puud küll pisut kallimaks, kuid siiski on võimalus liikmetele puid odavamalt anda kui kohalikust laoplatist.

A. P.

Tartu Nahatöölise Ühisuse koosolek.

Tartu Nahatöölise Ühisuse erakorraline peakoosolek peeti esmaspäeval 24. mail s. a. töölismajas.

Koosolek leidis, et matusekassa kodukord pole küllaldaselt täielik ja valis viieliikmelise komisjoni, kes koos juhatusega matusekassa kodukorra põhjalikult välja peab töötama ja esitama järgmiseks peakoosolekuks kinnitamiseks. Seniks tuleb jääda senise matuseabiandmise korra juure.

Käsitööstuskoja alla kuuluvusest kõneles G. Tens, kes leidis, et ei ole õige, et kodus töötavad käsitöölised, kes töötavad tasuliselt ettevõtjale, kuuluvad töölistojale asemel käsitööstuskoja alla. Selgelt on vahe tehtud majandusloetlusel nende käsitöölise vahel, kes töötavad iseseisvalt ja nende vahel, kes töötavad küll oma kodus, kuid mitte iseseisvatena, vaid palgasaajatena ettevõtjalt. Sarnane vahe tuleks teha ka käsitööstuskoja ja töölistojale alla kuuluvuse suhtes. Seni oleme saanud selles asjas mitmed märgukirjad Eestimaa Töölisühingute Keskliidu ja Töölikoja kaudu sotsiaalministrile ja Vabariigi Valitsusele, millel aga tagajärgi ei ole olnud. Nüüd tuleks selles asjus delegatsioon saata sotsiaalministri juure.

A. Pank selgitab, kuidas on võimalus senise korra juures vabaneda käsitööstuskoja alt.

Koosolek otsustas ühel häälel saata delegatsioon sotsiaalministri juure olukorra selgitamiseks. Delegaatideks valiti: G. Tens, A. Pank ja A. Käsi.

Eesti Nahatöölise Liidu kongressi päevakorda arutades arvustati teravalt senist liidu tegevust ja tõsteti isegi üles liidu liikmest lahkumise küsimus, mis aga koosolejate valdava enamuse poolt mittesoovitavaks tunnistati. Küll aga leiti tarviliku olevat, et liidu tegevuses peab suuremat aktiivsust olema ja side liidu läbi palju tihedam. Ühtlasi sooviti liidu juhatuse asukoha üleviimist teise linna, soovivat Tartu, sest Tallinna ühing, kus liikmete arv on liidu asutamisest saadik nii kohutavalt langenud, ei ole ka suuteline liidu tegevust edukalt juhtima. Samuti otsustati nõuda liidu liikmeks alandamist, mis selle tõttu viidi nii kõrgele, et tuleb maksta rahvusvahelise sekretariaadi liikmemaks. Kuna nüüd aga

ei lubatud meil astuda Rahvusvahelise Nahatöölise Sekretariaadi liikmeks, siis jääb ka see maks maksmata.

Kongressile otsustati saata täiearvuline esindus, see on seitse liiget. Esindajateks valiti ühel häälel: A. Käsi, M. Öunpuu, A. Pank, G. Tens, O. Liivak, A. Ala ja O. Hirsch.

Koosolek, millest võttis osa terve saali täis liikmeid, oli täielikult üksmeelne.

A. P.

Töölised said karistada töötamise eest.

Et töölised võivad saada karistada ka kõige süütuma asja eest, näitab kujukalt alljärgnev lugu.

Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse alusel võivad õppinud töölised töötada kuni kahe abilisega. Selle alusel kolm Tartu potseppa võtsid iseseisvalt teha ühe ahju, nagu seda on tehtud juba paljuid aastaid ning millele ei ole keegi vastu vaielnud, pealegi kui viimasel ajal see on isegi seaduse põhjal lubatud. Nüüd aga on meistrid üles leidnud igivana Tartu linna sundmääruse, mis lubab potsepatööd teha ainult meistri juhtimisel ja vastutusel. Selle alusel kaevati töölised kohtusse ja jaoskonnakohtunik mõistis neid linna sundmääruse rikkumise eest trahvi maksuma viis krooni või maksujouetusele kaheks päevaks aresti.

Nüüd tekib küsimus, mida peab tööline tegema, kas toetuma seadusele või tuleb veel kõigil tutvuda igasuguste omavalitsuste sundmäärustega, mis millalgi on maksmatuna pandud ja mida pole enam mitukümne aastat kasutatud, mis õieti võib-olla unustuse tõttu on jäänud maksusetaks tunnustamata? Kui asi nii, siis milleks on sooritatud eksam, kui peab töötama ainult meistri juhtimisel ja meistri palgalisena ja kuhu on jäänud tööliste õigus töötamiseks? Pealegi on senini Tartus iseseisvalt töötanud kõik potsepad, ka need, kes pole omandanud õppinud tööliste kutset, ja keegi pole sellele seni tähelepanu juhtinud.

Igatahes süüdimõistetud töölised kaebavad edasi ja on huvitav jälgida, millega see asi lõpeb.

A. P.

Töötülid Pärnu käitistes.

Üldise elukalliduse tõusu ja madalate palkade tõttu on töölised terves reas Pärnu käitistes alustanud palgakõrgenduse nõudmist ja töötingimuste parandamist.

Esimena esinesid nõudmistega nahaparkijad. Nüüd on järg sae- ja platsitöölise käes. Töötülid on alganud Šmidti ja Fröhlingi saeveskites ning lähemal päevil on oodata töötüli algust „Lennuki“ saeveskis. Tööliste poolt on esitatud nõudmine tösta palkasid Fröhlingi ja Šmidti saeveskites keskmiselt 25%.

M. U.

Pärnu sadamast.

Otse imestamapaneva järjekindlusega seisavad stividorid Pärnu sadamatöölise palgaolude paran-

damise vastu. 24. mail oli viimane sobituskatse 4. jsk. tööinspektori juures olukorra rahulikult lahendamiseks. Töölise esindajad olid vahepeal korigeerinud oma palganõudeid kuni 10% vähemaks, samuti teinud järeleandmise töökorra suhtes, kuid vaatamata sellele stiividoriid ei alustanud läbirääkimisi töölise esindajatega.

Töötüli läks seega töötülide lahendamise komisjoni sundvahendusele. Nähtavasti loodavad tööandjad sundotsuse kujunemist nende kasuks. Loodetavasti on aga komisjonil selge kujutelm Pärnu sadamatöölise madalast palkadest ja hooajalisest navigatsioonist, nii et ta võib langetada töötüli õiglase otsuse.

Tööandjad on arvamisel, et õiglasel on vaid nende poolt esitatud palganormid. Kas nad ise nõustuks ära elama sellega? Ei! Kas olukorras, kus tööandja vähimalgi määral ei taha mõista töölise, võib kõnelda rahustervikluse saavutamisest? Ei! Siin ärge süüdistatagu ainult töölise. Kui vana vaimu ajastul leiutati süüdlasi vaid töölise seast, siis nüüd, vana ümberhinnangul hakatagu leidma ka töölise süüdlasi. Ainult see võib hajutada umbusaldusliku õhkkonna!

A. P.—n.

Töölisanemate valimine Pärnu käitistes.

Uuesti tööle hakanud saeveskites toimusid neil päevil käitisanemate ja käitiseõukogude valimised. Fröhlingi saeveskis valiti käitisanemaks Monso, Šmidti saeveskis valiti vanemaks Tuul, Lennuki saeveskis, kus tuli valida käitiseõukogu, esimesel valimisel ei saanud ükski ülesseatud kandidaatistest tarvilikku häälte arvu, mille pärast tulid uued valimised ette võtta. Teisel valimisel valiti käitiseõukogu liigeteks tuntud ametiühinglasel Noormägi, Pähkel ja Tasane.

Terves reas teistes käitistes on toimunud või seisab ees käitisanemate ja käitiseõukogude ümbervalimine.

M. U.

Pärnu Töölise Ühingu ehitustöölise sektsiooni peakoosolek.

Pärnu Töölise Ühingu ehitustöölise sektsioon pidas oma peakoosolekut 9. mail k. a. Tööliskodus. Koosoleku juhatajaks valiti Lagek, kirja-toimetajaks Kuk.

Ülevaate üleriiklikust ehitustöölise konverentsist andis Jaakson, märkides ära konverentsi käigu ja seal vastuvõetud otsused. Samuti kandis Jaakson ette Ehitustöölise Liidu põhikirja.

Ülevaate möödunud aasta tegevusest andis sektsiooni sekretär Jaakson. Ettetoodud andmetest on näha, et sektsioon on tegutsenud kaunis edukalt. Juhatause koosolekuid on peetud 18, peakoosolekuid 7, Sektsiooni liikmete arv oli möödunud aastal 223.

Rahaline läbikäik sektsioonil esitatud kassaruande järgi oli: tulused kr. 192.40, kulused kr. 185.10, ülejääk kr. 7.10.

Liikmemaksu määramisel 1936/37. aastaks tegi juhatus ettepaneku määrata see maks kr. 3 aastas. Enne kui selle küsimuse otsustamisele asuti, sai sõna külalisena koosolekul viibiv riigikoguliige Joonas, kes lühikeses ülevaates liikmemaksu tähtsusest ametiühingu elu arendamisel tähendas,

et kui tahetakse ametiühingu elu viia seda rada, et ametiühing muutub tugevaks ja elujõuliseks ning on võimeline võitlust pidama oma liigete, kuid sealjuures kaudselt ka organiseerumata töölise eest, siis saab seda teha ikka ainult siis, kui ametiühing on majanduslikult tugev. Peakoosolek otsustas liikmemaksu määrata 1937/38. aastaks kr. 3.

Sektsiooni juhatause poolt peakoosolekule esitatud eelarve võeti vastu ühel häälel. Eelarve näeb ette tulused kr. 500, kulused kr. 500, sealjuures on aga kulude osas kr. 250, mis läheb toetusfondi.

Sektsiooni juhatus otsustati valida 5-liikmeline. Ülesseatud kandidaatidest valiti juhatusse J. Lagge, P. Jaakson, M. Tamm, Pitsal ja J. Murik. Revisjonikomisjoni valiti Aru, Rändvee ja Vihmann.

M. U.

Kaevandustöölise Ühingu kongress.

Kaevandustöölise Ühingu 2. kongress (esitajatekogu koosolek) peeti puhkepäeval 30. mail Kohtla-Järvel töölise klubi ruumides.

Kongressi avas kell 9 hommikul ühingu esimees A. Sillaots. Avasõnadele järgnesid tervitused. Suusõnal tervitasid E. Tekstiitöölise Ühingu poolt E. Kadakas, E. Töölisühingute Keskkliidu poolt A. Kaelas, E. Ehitus ja Puutöölise Ametiühingu ning asutamisel oleva ehitustöölise liidu poolt N. Andresen ja Tööliskoja poolt J. Mihkelson; kirjalikult olid tervitused saatnud Tallinna Sadamatöölise Ametiühing ja Tallinna Trükitöölise Ühingu.

Kongressi juhatajateks valiti A. Sillaots, E. Plakk ja O. Raus, protokollijateks J. Koort ja Saar.

Ühingu tegevusaruande esitas A. Sillaots. Tegevusaruandest nähtub, et 1936. a. jooksul on liikmeid vastu võetud 1584, millest 31. detsembril 1936. a. oli alles jäänud 1249 liiget. Ühingu on juhtinud tööliseõukogude valimisi Kiviõlis, Küttejõus ja Vaivaras, millistest kahes esimeses viidi läbi ametiühinglasel, kuna viimases aga valimised täiesti nurjusid. Ühingu on algatanud ja juhtinud pallgavõitluse ühisaktsiooni, milline andis tulemusi Riiklikus Põlevkivitööstuses umbes 30% ülesseatud nõuetest, Kiviõlis umb. 40%, Küttejõus umb. 30% ja „The New Consolidated Goldfields Ltd.“ käitises 10%. E. Töölisühingute Keskkliidu juhatause tagandamine ja uue nimetamine 1936. a. sügisel tegi vajalikuks ühingu juhatause poolt tegevuse ajutise katkestamise. Uuesti tegevuse arendamisele asus juhatus k. a. jaanuarikuus. Aruandes lausutakse, et hilisemate kogemuste põhjal võib pidada seda tegevuse katkestamist tõeliseks veaks. Praegu näitab ühingu olukord organisatsiooniliselt aeglast aga positiivset paranemist. Kohtadel, kus ühingu on töövõitluse tõttu kaotanud oma endise tegelaste kaadri, on tekkimisel ja arenemas uus. Parima ja kindlamaimelise pildi jätab praegu Küttejõu osakond, kus on suudetud peaaegu terves koosseisus alal hoida olemasolevat kaaderit ja arendatud liikmeid õpiringides. Muudes osakondades on alles olukord väljakujunemisel, peale Vaivara, kus te-

gevus täielikult laostunud möödunud aasta suvest peale.

Kassaaruannde kandis ette J. Koort. Aruanne on tasakaalus kr. 1435,28, näidates ülejääki kr. 245,58. Väljaspool ühingu kassaaruanndet esitati ka Kiviõli suurstreigi kassa läbikäik, mis oli tervelt kr. 6779.—. Suurem osa streigikassa sissetulekust tuli ülemaalistest annetustest, nim. 5081 kr.; E. Tööliühingute Keskkliidult saadi toetuseks 1100 kr. Kassaannde kohta võttis sõna F. Kauks, pidades mitte õigeks sammuks sotsiaalministeeriumilt ruumide üürimiseks saadud toetuse (200 kr.) vastuvõtmist, millega ühing olla lahkunud vabaametiihinguliselt aluselt. F. Kauks tegi ka vastava ettepaneku, mis sai aga poolt ainult 2 häält.

Esitatud tegevus- ja kassaaruannded kinnitati kongressi poolt.

Edasi kinnitati J. Salnikovi poolt ette kantud ühingu kodukord, milline seni puudus.

Kongress kinnitas O. Rausi ettepanekul üle 80 liikme väljaheitmise, kelle nimed tehakse ülemaaliselt teatavaks ametiihingutele ja suurematele töölisnõukogudele. Väljaheidetud liikmed on nimelt palgavõitluste ajal Kiviõlis ja Vaivaras toimunud ühingu ja tööliste huvide vastaselt.

Edasi võeti vastu E. Plakki poolt esitatud ühingu tegevuskava. Tegevuskavast võiks tähtsamana märkida kollektiivlepingute läbiviimise aktsiooni, korterivahetalituse teostamisele asumist, samudeastumist kunstliku elukalliduse vähendamiseks kaevandusterajoonis, väljaastumist 8-tunnise tööpäeva kaitseks ja 40-tunnise töönädala taotlemist, vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlusamise seaduse kiirema maksmapaneku nõudmist jne.

Elarve, mille esitas R. Rästas, võeti vastu tasakaalus kr. 2745,58.

Juhatusse valiti häälte järjekorras: E. Plakk (Kiviõli), R. Rästas (Kukruse), J. Salnikov (Kohtla-Lärve), Rump (Kiviõli), Otlot (K.-Järve), Kriis (Küttejõu) ja O. Raus (Küttejõu).

Kongressil kuulati ära ka järgmised ettekanded: Nicol Andresen — „Rahvusvaheline Ametiühingute Liit ja kutsesekretariaadid“, J. Mihkelson — „Ametiihinguline kasvatustöö“ ja A. Kaelas — „Palgatuilide lahendamine praeguses olukorras“.

Kongress lõppes kella ½3 ajal päeval.

A. Kls.

Narva Kalevivabriku tööliste koosolek.

19. mail pidasid kalevivabriku töölisel üldkogu koosolekut. Kooos oli paarisaja tööliste ümber. Kooosoleku juhatajaks valiti Raus, protokollijateks Särg ja Tross.

Kooosolekul esinesid E. T. Keskkliidu instruktor J. Jalaja ja Tööliskojast A. Renning, refereerides elukallidusest ja tööliste palkadest.

Palgakõrgendamise nõuet üldises ulatuses päevakorral ei olnud. Küll aga nõuti kammgarmlõnga valmistamise osakonnas palkade ühtlustamist. Nimelt saavad osa töölisi 30 senti ja osa 24 senti tunnis. Töölisel nõudsid 24-sendilise tunnitasu kõrgendamist 28 sendile. Peale selle arutati koosolekul puudusi, mis on ilmsiks tulnud tööliste korterite juures.

Kooosoleku käigust selgus, et vahekord töölisnõukogu liikmete vahel ei ole kõige parem. Käitises töötavate tööliste huvides oleks tarvilik, et töölisnõukogus valitseks üksmeel.

J. J.

Viljandi kingseppade päevamuredest.

Pühapäeval, 9. mail, pidas Viljandimaa Jalanõutööliste Ühingu oma üldkooosolekut, mis pika päevakorra tagajärjel kestis üle nelja tunni. Kohale oli sõitnud Tartust Lõuna-Eesti organisaator A. Pank, kes andis lühikeses kõnes ülevaate nahatööliste olukorrast üle riigi.

Järgmise päevakorrapunktina võeti kõne alla käsitööstuskoja alla kuuluvuse küsimus. Leiti olevat ebaloomulik maksta käsitööstuskojale makse. Jalanõutöölisel ei olevat mingisugused käsitöösturid-ettevõtjad, vaid lihtsalt töölisel, kes saavad palka tööandjalt-saapakaupehelt. Nad peaksid kuuluma töölistkoja alla. Otsustati läkitada sotsiaalministeeriumile ja töölistkojale märgukirjad ja nõuda käsitööstuskoja alt väljaarvamist.

Nahatööliste Liidu kongressist otsustati osa võtta kolme esindajaga.

Kooosolekul peeti vajalikuks kingseppade juurekasvu piiramist. Räägiti, et kingseppade kutsealal on väljasurev kutseala, sest mehaaniline jalanõude valmistamine areneb tulevikus niikaugele, et kingsepp ei leia enam tööd. Olevat mõtetus juure koolitada uusi kingseppi, sest juba praegustelegi ei jatku enam tööd.

Palgaküsimuse juures hargnesid elavad mõtetevahetused juba selle juures, kas üldse esineda nõudmisega või mitte. Leiti, et selles pole mingisuguseid tagajärgi, kuigi praeguste palkade juures, arvestades elukalliduse tõusu, kingseppade nõudmisel pole sugugi ülearused ega liialdatud. Lõpuks otsustati siiski astuda läbirääkimistesse tööandjatega ja nõuda töötasu suurendamist 15%.

Kutseoskuse tunnistuse lihtsustatud korras saamiseks võeti elavalt sõna. Lõpuks jõuti seisukohale, et kutsetunnistusi kingsepatööline üldse ei vaja. Kui ta on vaid tööline ja töötav äridele, siis töö ise kiidab tegijat. Tahab kingsepp aga avada töötuba ja olla ettevõtja, siis läheb tal küll kutsetunnistust vaja oskustöölisel nimetuse saamiseks, kuid siis pole tegemist enam töölisega, vaid ettevõtjaga, kelle huvisid kaitsta ei ole ametiihingul tarvidust.

Pidutoimkond valiti 5-liikmeline: Link, Aasamaa, Hakkaja, Loginov ja Ritson.

V. M.

Viljandi kingsepad ei suuda oma otsuseid täita.

Viljandi jalanõudetöölise ühingu koosolekul 9. mail otsustati ühel häälel esineda tööandjate ees palgaolude parandamise nõudega. Selleks pidid liikmed nõudekirjale alla kirjutama ja ühingu kaudu need esitama tööandjatele. Nüüd aga kolm nädalat hiljem on

nendele nõudekirjadele alla kirjutanud kõigest kümnekond kigseppa.

Töölised! Kui meie selliselt omi asju ajame, ei suuda meie oma olukorda karvavõrdki parandada! Selleks on ju ühinged loodud, et nende kaudu omi muresid arutada ja parandada. Kui aga sellised otsused jäävad paberile, siis olukord ei parane, vaid halveneb.

Kingsepp väljaspoolt Viljandit.

Välismaine ringvaade.

Ametiühinglaste pere vajab oma tegevuse edukuse tõstmiseks alalist informatsiooni probleemidest ja nende lahendamise viisidest, mis välismaal tööliskonna ette kerkivad, et neist võtta eeskuju ja juhtnõore oma tegevuse suunamiseks ning õppida hoiduma teisel tehtud vigadest. Neil kaalutlusil „Töölise Hääl“ avab käesolevast numbrist alates välismaise ringvaate osa, milles järjekindlalt tuuakse ülevaateid ametiühingulisest tööst ja üldse tööliskonna päevaprobleemidest teistel maal.

Töölise Hääl“ toim.

Tööliskonna päevaprobleeme välismaal.

Kevade saabudes on Inglise ametiühingud täie jõuga uuesti algatanud palgalise suvepuhkuse küsimuse, mis neil aastaid seisnud päevalkorral. Nagu ajakirjanduse teadetest nähtub, on Briti valitsus lõpuks otsustanud küsimuse kaalumiseks moodustada pariteetse komisjoni, kuhu kuuluvad võrdsel arvul ettevõtjate, ametiühingute ja avaliku arvamise esindajaid. Komisjon peab uurima reformi praktilisi võimalusi, ulatust ja muid tehnilisi üksikasju. See töö peab olema tehtud tuleva sügiseks. Briti ametiühingud avaldasid nõusolekut koostöötamiseks ja nimetasid ka oma esindajad komisjoni. Sel puhul töölisleht ütleb, et komisjoni moodustamisega on valitsus loobunud eitavast seisukohast suvepuhkuse küsimuses ning võtnud omaks tööliskonna arvamise.

*

Prantsuse ametiühinguline liikumine on üks omapärasemaid maailmas: ideoloogiliselt harukordselt kirev, organisatsiooniliselt murenenud nii nagu ei kuski mujal — tugeva tendentsiga organisatsioonilise kui ka isikulise individualismi poole. Liikmete arvust pole ta iialgi pidanud suurt lugu ja on selle poolest olnud üheks nõrgemaist suurrahvaste ametiühingute peres.

Möödunud aasta on aga toonud lausa muinasjutulise pöörde Prantsuse ametiühingute liidu (CGT) liikmete arvu alal. Kui 1. märtsil 1936. a. loeti liidus liikmeid umbes ühe miljoni ümber, siis tänava 1. märtsil oli neid juba tervelt viis miljonit, s. o. viis korda enam. Prantsuse CGT on jõudnud ette isegi Briti ametiühingutest ja osutub tänava liikmete arvu poolest kõige tugevamaks liiduks Rahvusvahelises Ametiühingute Liidus.

Võttes üksikult, on rea ametiühingute liikmete arv tõusnud tuhandete protsentide võrra. Olgu siinkohal toodud paar üllatus-

likku näidet: Joonestajate ja tehnikute ühingu liikmete arv on tõusnud 500-lt 79.100-le, ehk 15.700% võrra; neile järgnevad paberija kaartoonitöölised, kelle ühingu liikmete arv tõusis 1.500-lt 72.000-le; keemiatööstuses 4.000-lt 190.000-le. Sama tormiliselt on liikmete juurekasv toimunud pea kõigil aladel.

Nüüd seisab aga CGT raske probleemi ees: kuidas korraldada seesuguse massilise organisatsiooni struktuuri? — Kujutletagu vaid CGT praegust pöörast seisukorda: senise korra järgi loetakse kõigi Keskliitu kuuluvate liitude osakonnad iseseisvateks organisatsioonideks, millistel on õigus vastavalt oma liikmete arvule saata esindajaid üleriiklikule ametiühingute kongressile. Kuni oli liikmeid ja ka osakondi vähe, saadi kongresse kuidagi ikkagi ära pidada, nüüd aga massilise organisatsiooni juures, kui ei võeta ette struktuurilisi muudatusi, tuleks ülemaalisele kongressile mitte vähem kui 12.000 häälteõiguslikku saadikut. Et sellase esindajate arvu juures pole mõeldav mingi asjalik kongressi töö, kõnelemata veel raskest ruumide leidmise probleemist niisugusele hulgale, — see tohiks olla selge. Ja nii otsib Prantsuse Ametiühingute Liit praegu teed väljapääsuks senisest partikularismist, mis viinud kogu liikumise organisatsioonilise absurdumini.

*

P.-Ameerika Ühendriikide Ametiühingute Keskliidu kongress nõudis juba 1931. a. töölise kindlustamist tööpuuduse vastu, kuid alles 1935. aastal läks parlamendis läbi n.-n. „Social-Security“-seadus, mis kohustab ettevõtjaid iga palgalehe juures maksma erimaksu töölise heaks, kes asuvad osariikides, millised ühinevad nimetatud seadusega ja teostavad tööpuuduse vastu kindlustuse. Praeguse hetkeni on 35 osariiki ja Columbia maakond võtnud vastu tööpuuduse vastu võitlemise seadused, mille alla kuulub 18 miljonit nais- ja meestöölise. 13 osariigis sellekohased seadused veel puuduvad.

Tööpuuduse vastu kindlustamise finantseerimine sünnib osariikides väga mitmet moodi, kuid võib üldiselt ütelda, et 20-s osariigis 35-st, kus vastavad seadused kehtivad, tasub ettevõtjaskond kindlustusmaksu, kuna 10-s osariigis maksab tööliskond ühe osa kindlustusmaksust.

Ka selle poolest erinevad üksikud riigid, milliste käitiste töölised kuuluvad sundsliku kindlustuse alla. 14 osariigis kuuluvad

kindlustuse alla kõigi tööstuslike käitiste töölised, ka needki, kus kas või üks tööline; teistes riikides on jälle jäetud väikekäitistele õigus vabatahtlikult liituda riikliku kindlustusfondiga. 32 riigis koondatakse kõik rahasummad üleliidulisse fondi, teisel jälle antakse ettevõtjatele võimalus luua oma-enda tagavarafonde.

Liiduseaduse järgi kahe esimese aasta jooksul toetusi ei makseta, vaid see aeg on määratud tagavarade kogumiseks ja ühtlasi kindlustusaparaadi korraldamiseks. Fondide valitsemisest võtavad töölised 10 osariigis oma otseste esindajate kaudu osa; Coloraadis ja Columbias on töölised ja ettevõtjad ühte viisi esindatud ühe esindajaga. Enamus jaos riikides pole aga ei töölistel ega ettevõtjatel mingit esindamise õigust, vaid seal juhib riigi poolt määratud direktor kogu asja. Lõpuks on aga ka neid riike, kus töölised esindajad üksi moodustavad fondi nõuandva orgaani.

Praegu jääb veel vaid ära oodata, mil Ameerika kindlustussüsteem lastakse täies ulatuses käiku, et tegelikult elus näha ta hüvesid ja pahesid.

*

Streik ühes käitiseruumide okupeerimisega (okupatsioon-streik) on ametiühinguline võitlusvahend, mis võrdlemisi hilja ja ka harva on tulnud tarvitamiseks. Seda võitlusviisi massiliselt esimestena, kui me ei eksi, tarvitasid Itaalia ametiühingud enne Mussolini võimuletulekut. Hilisemal ajal on okupatsioon-streiki tarvitanud eeskätt prantslased ja lõpuks ka ameeriklased.

Peab aga ütleva, et tööliskonnas selle võitlusvahendi kasutamine ei leia üksmeelset pooldamist. Ameerika enese Ametiühingute Liidu (A. F. of L.) esimees W. Green nimetab seda võitlusviisi seadusevastaseks ja seesuguseks, mis ässitab avaliku arvamise tööliskonna vastu üles ja võib kutsuda esile niisuguste seaduslike vahendite tarvitamise, mis võtavad tööliselt õiguse ametiühinguliseks organiseerumiseks.

Sama küsimuse kohta avaldab Hollandi Ametiühingute Liidu esimehe abi de la Bella järgmist: Hollandis on asjaolud seesugused, et töölised peavad ametiühingulise liikumise tugevamaks muutmise kaudu leidma korralikke võimalusi oma soovide teostamiseks. Pole mingit põhjust keelduda avalikult ütlemast, et meie peame vabrikute vallutamist seadusevastaseks... Sellepärast Hollandi Ametiühingute Keskkliit ei toeta seda võitlusvahendit ega luba end teha selle tarvitamise eest vastutavaks. Ta tahab astuda tõsiselt selle vastu välja... Töölised, kes

saavad öieti aru oma huvidest ja kes suutnud luua jõuformatsioone, mis on ilmingimata tarvilikud elustandardi kaitsmiseks või parandamiseks, need töölised ei vaja seda seadusevastast vahendit, milles muide tuleb avalikuks mitte jõuküllus ja tugevus, pigemini küll tööliskonna nõrkus. Tugev tööliskond kaitseb oma otsekoheseid huvisid oma ametiühinguliste organisatsioonide kaudu.

*

Rootsi ametiühingute kasv jätkus ka 1936. aastal, kusjuures liikmete arv tõusis 701.000-lt 750.000-ni. Eriti need töölised grupid, mis seni olid nõrgemini organiseeritud, on viimasel aastal hulgaliselt koondunud. Nii metsatöölised ja parvetajate liidu liikmeskond tõusis 26.000-lt 30.000-ni, maatöölised liidu liikmeskond 19.000-lt 24.000-ni. Kuid kõige suuremat tõusu näitas Metallitöölised Liidu liikmete arv, nimelt 119.000-lt 130.000-ni. See liit on Rootsi Ametiühingute Liidu kõige suurem organisatsioon. Palgaliikumise alal on kõige enam juurde saanud saeveskite, paberitööstuse, metsa ja põllumajanduse töölised. Keskkliit ongi võtnud praegu enese peamiseks ülesandeks teostada palgatõstmise aktsiooni esijoonel neil aladel, kus palgad kõige väiksemad.

Et saada ettekujutust Rootsi ametiühingute tugevusest, on vaja pidada silmas, et seal elab kõigest 6.100.000 elanikku, seega peaaegu iga kaheksas inimene (kaasa arvatud raugad ja lapsed) on mõne ametiühingu liige. Rootsiaga võrreldes peaks meie ametiühingutes vastavalt olema umbes 130.000 liiget. Meil on aga tegelikult vaid kümnendik osa sellest.

*

Enamus Norra tööliste kollektiivlepingute tähtaegu lõppes aprilli ja mai kuudel ning nende uuendamine tuli toime osaliselt riikliku vahekohtu kaudu, mille otsused enamuses leidsid poolte heakskiitmist. Uutes kollektiivlepingutes on nähtud ette kõigepealt tunnitasu tõstmine 10—15 ööri ja tükitöö — 8% võrra. Tasulise suvepuhkuse päevade arvu suurendatakse 8—9 päevalt 12 päevani. Kollektiivlepingute kehtivus määrati kindlaks 2 aasta peale. Elukalliduse tõusu puhul on nähtud ette võimalus palganormide reguleerimiseks. Rannasõidu meremeeste palku tõsteti 17% võrra.

Vastavalt vahekohtu otsusele 12-päevase suvepuhkuse ajasse peab kuuluma ka kolm pühapäeva, nii et tegelikult suvepuhkus pikeneb 15 päevani. Kollektiivlepingud, kus seesugune eeskiri on olemas, kehtivad 100.000 Norra töölise kohta, kes tänava saavad esmakordselt 15-päevase suvepuhkuse täie palgaga.

SISU: 1) Kas föderalistlik või tsentralistlik ametiühing? — J. Voiman. 2) Töölislaridustöö, tööandjad ja ametiühingud. — N. Ruus. 3) Palgapoliitilisi küsimusi. — O. Pärn. 4) Eestimaa Autojuhtide ja Mototehnikute Ühing 20-aastane. — A. Matkalo. 5) Sotsiaalseadusandlus. — A. Kaelas. 6) Juriidiline nõuanne. — A. Kung. 7) Ringvaade. 8) Välismaine ringvaade.

Tegev ja vastutav toimetaja: A. Kaelas.

Väljaandja: E. Töölisühingute Keskkliit. Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 41—5, tel. 460-52; avatud igal tööpäeval kella 10—12 ja 18—20.

Ilmub kord kuus vähemalt 16-leheküljelise numbrina.

Ilmunud 4. juunil 1937. a.

TELLIMISHIND: aastas 1 kroon, 6 kuud 60 senti; üksiknumber 10 senti. KUULUTUSTE HIND: 1 lk. — 30 krooni, 1/2 lk. — 15 kr., 1/4 lk. — 8 kr., 1/8 lk. — 5 kr. Kuulutused tekstis ja esiküljel 50% kallimad.

Tall. Eesti Kirj.-Uh. tr. Pikk t. 2. 1937.